

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO

WSZELKIE UPRAWNIENIA KREDYTOWE.

INŻ. JAN HOLNICKI SZULC

MELJORACJE, WODOCIĄGI, KANALIZACJA.

WARSZAWA, ŻOLIBÓRZ ul. KOZIETULSKIEGO (d. wł.) TEL. 102-01.

Pierwsza Fabryka Lokomotyw w Polsce SPÓŁKA AKCYJNA.

Zakłady w Chrzanowie (Małopolska)

Biuro Zarządu: w Warszawie, Moniuszki 2a.

**LOKOMOTYWY WĄSKOTOROWE
SPECJALNY DZIAŁ BUDOWY
MOTOROWYCH WALCÓW SZOSOWYCH**

Na składzie walce na sezon wiosenny 1929 roku.

Dotychczasowi odbiorcy walców:

Ministerstwo Robót Publicznych.

Samorządy powiatowe i miejskie:

W CHRZANOWIE, ZAWIERCIU, PIŃCZOWIE, STANISŁAWOWIE, SANDOMIERZU, PUŁAWACH, ŁUKOWIE, BIELSKU, BIAŁEJ, OLKUSZU, BUSKU, KOŃSKICH, WŁOCŁAWKU, OPATOWIE, NOWOGRÓDKU, HORODENCE, SKIERNIEWICACH, LWOWIE, SIEDLCACH, TARNOWIE I INNE.

Dogodne warunki płatności.

OGŁOSZENIE

Stacja Oceny nasion Muzeum Przemysłu i Rolnictwa w Warszawie, Krak-Przedmieście 64, tel. 99-59. Przeprowadza oceny nasion rolniczych, warzywnych i leśnych na kielkowanie, czystość, analizę botaniczną, kanlanekę i t. p. oraz przygotowuje na zamówienie wzorowe kolekcje nasion roślin uprawnych i chwastów (w ozdobnych pudełkach i gablotkach).

WIKLINY

sadzonek (sztobrów) odmian handlowych i meljoracyjnych (dla utrwalenia lotnych piasków)

dostarcza:

inżynier Fr. Borsuk, Zielenia 24, Warszawa, tel. 260-80.

Kupuje towar bielony i zielony po cenach bieżących.

Dzierżawa plantacji i terenów wiklinowych.

Porady i oceny fachowe.

Warszawa, 6 stycznia 1929 r.

KRAJOWE TOWARZYSTWO MELJORACYJNE Sp. Akc. ZARZĄD I CENTRALNE BIURO TECHNICZNE:

Warszawa, ul. Kopernika 30. Tel. centr. 58-04, 158-39, 158-01; dyr. 58-07, 506-36.

Skrót telegr. Warszawa — Meljoracje.

Oddziały: Toruń, Kalisz, Włocławek, Łęczyca, Radom, Częstochowa, Wilno, Piotrków, Płock, Brześć n/B, Kraków.

Institucja o charakterze społecznym, powstała w 1905 r., współpracująca nad szerzeniem meljoracji z instytucjami państwowymi, samorządowymi i organizacjami rolniczymi — ukwalifikowana przez Ministerstwo Rolnictwa.

Ekspertyzy, projekty generalne dla wydziałów powiatowych i spółek wodnych, projekty szczegółowe oraz nadzór techniczny i kontrola nad wykonaniem wszelkich przedsięwzięć meljoracyjnych.

Meljoracje rolne (osuszanie, nawadnianie, zraszanie), meljoracje podstawowe (regulacja rzek, kanały), budowa stawów, zakłady wodne, technika sanitarna, budowa dróg, budowle wiejskie oraz pomiary dla celów parcelacji, scalania i t. p.

Kredyty długoterminowe i krótkoterminowe na sporządzanie projektów i wykonanie robót — w szerokich rozmiarach.

E. ROMERA

POWSZECHNY ATLAS GEOGRAFICZNY

Karf 49, obejmujących 134 mapki, 18 planów miast, 131 wykresów i 26 obrazów. Cena egz. oprawnego w płótno zł. 52. —

Jest to pierwszy i jedyny dotychczas atlas, wykonany w całości w kraju. Tak bowiem opracowanie naukowe, jak i wykonanie techniczne, nie ustępujące w niczem podobnym wydawnictwom zagranicznym, papier i druk, t. j. wszystko to, co się składa na wykończenie każdej mapy, jest wyłącznie polskie. Jako dzieło polskiego uczonego światowej sławy, który uwzględnił w treści ostatnie badania geograficzne i odkrycia, atlas ten jest najaktualniejszym obrazem dzisiejszej znajomości geografii świata, ogromny zaś materiał statystyczny, zawarty w wykresach, a odnoszący się nie tylko do Polski, lecz także do innych krajów i części świata, czyni z tego atlasu prawdziwą skarbnicę wiadomości, nie dającą się zastąpić żadnymi innymi analogicznymi wydawnictwami. Atlas ten ma pierwszorzędne znaczenie nie dla samych tylko szkół. Doniosłość jego jest ogólnoobywatelska, wywalcza bowiem Państwu Polskiemu to stanowisko i tę rolę, jaka się mu na arenie światowej należy. To też winien się on znaleźć tak w rękach każdego ucznia, jak i w każdej rodzinie polskiej, w każdym domu, w każdej bibliotece podręcznej. Obywatel polski nie będzie potrzebował odtąd orientować się na podstawie atlasów obcych, wykonanych niejednokrotnie przez nieżyczliwych nam sąsiadów, w duchu obcym, a nawet wrogim.

Luźne mapki nabywać można w dalszym ciągu osobno w cenie zł. 0.80 do 2. — za sztukę, a cały atlas na raty miesięczne

NAKLADEM

KSIĄŻNICA-ATLAS T. N. S. W. LWÓW — WARSZAWA.

Żądać we wszystkich księgarniach. Szczegółowe katalogi map ściennych szkolnych i biurowych oraz atlasów na żądanie gratis i franko.

Przedsiębiorstwo robót inżynierskich i budowlanych

W. Paszkowski, F. Próchnicki i S-ka

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością

Warszawa,

Al. Jerozolimska 18

Tel. 47-08, 424-74, 221-81.

Budowa domów mieszkalnych,

Gmachów użyteczności publicznej,

Konstrukcji żelaznobetonowych

czus. 13458/11/1

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO.

PRENUMERATA KWARTALNA
10 ZŁOTYCH POLSKICH.
NUMER POJEDYNCZY 1 ZŁOTY.

KONTO CZEKOWE POCZT. KASY OSZCZ. № 1520

REDAKCJA I ADMINISTRACJA
WARSZAWA, PLAC NAPOLEONA 7
TELEFONY: 131-92 I 225-50.

Redakcja rękopisów niezwraca.

Ceny ogłoszeń: Całe wolne miejsce na pierwsze stronie okładki 300 zł.; $\frac{1}{2}$ — 150 zł. Cała strona poza tekstem 200 zł., $\frac{1}{2}$ — 100 zł., $\frac{1}{4}$ — 50 zł. W tekście o 50% drożej. Ogłoszenia związków samorz., dostarczone bezpośrednio do administracji, o 25% taniej. Ogłoszenia, nadesłane bez podania wymiaru, drukuje się na $\frac{1}{4}$ strony.

Kierownik Redakcji Aleksander Bogusławski.

Komitet Redakcyjny: *Józef Bek, Stefan Boguszewski, Dr. Władysław Dalbor, Wacław Gajewski, Władysław Korsak, Joachim Wołoszynowski.*

ROK XI.

WARSZAWA, 6-go STYCZNIA 1929 R.

Nr. 1

TREŚĆ NUMERU 1: 1928 — 1929 — *J. B.* Na tle sprawozdań rachunkowych r. 1926 — *W. Gajewski.* Dookoła spraw samorządowych. Z Biura Zjazdów Sam. Ziemsk. Z życia samorządu. Komunikaty. Gmina wiejska i miejska: a) Księgi ludności — *A. Hen.* b) Z gmin. Wiadomości gospodarcze. Poradnik. Ogłoszenia.

Każdy Wydział Powiatowy winien pamiętać o przekazywaniu kwot przeznaczonych na cele Powszechnej Wystawy Krajowej na konto w Polskim Banku Komunalnym w Warszawie: „Biuro Zjazdów — Powszechna Wystawa Krajowa“ Nr. 580.

1928 — 1929

Uplłynął znowu rok, rok życia w Polsce niepodległej. Przez rok znów miliony obywateli korzystało z pełni praw człowieka wolnego w państwie demokratycznym. Mowa może być oczywiście o tych dojrzałych obywatelach, którzy pracą wypełniają swe życie i wyczynkiem po pracy. Pracowali i trudzili się oni i dawniej w warunkach ucisku politycznego. Czy czują się oni lepiej dzisiaj, a młodzi — dopiero teraz rozprężający ramiona trud podejmujące, czy czują się dobrze pod osłoną praw Rzeczypospolitej?

I ci — dobrze, i tamci — lepiej czują się niewątpliwie. A jeśli rzadko chcą się do tego przyznać (bo najniewdzięczniejszy twór pod słońcem — to właśnie człowiek), to życie samo mówi za nich, życie — w owocach pracy, w dobytku, we wzrastającej sumie wartości materialnych i moralnych oczywiście, po dokonaniu poprawki koniecznej, zniszczeniem wojennym uzasadnionej. Jakże ciężko byłoby żyć bodaj tylko w życiu materialnym, i z tem zniszczeniem i w niewoli!

Rok olbrzymiej pracy, olbrzymich wysiłków! Nie mamy obliczeń dokonanych. Jedno zastanowienie wystarczy: przybywa nas na tych samych ziemiach od kilku lat corocznie 400.000 ludzi; emigruje bardzo mało.

a resztę przecież tego przyrostu zdołaliśmy, my ci sami, w tych samych granicach — wyżywić, przyrodzić, wychować. Więc praca nasza jest owocna i coraz większa. A jeśli jeszcze nie tworzymy zbyt wielkich zasobów, nie oszczędzamy wiele, to właśnie w części dla tego, że za szybkim przyrostem ludności, nie podąża w tempie tem samem wydajność naszej pracy. Ale niema u nas głodu, ludność nasza nie wymiera gwałtownie, jak to się dzieje u naszych sąsiadów ze Wschodu, których wódz cieszył się, gdy któregoś roku wymarły z głodu miliony, bo resztę łatwiej będzie wtłoczyć w ramy państwa, gdzie od stuleci rządziło i rządzi — okrucieństwo. Żywimy nasz przybytek, żywimy, chowamy i ochramiamy.

Praca wymaga przygotowania, wykształcenia zawodowego, spokoju i pewności jutra, wymaga możliwości łączenia się i organizowania, możliwości wymiany myśli. Wszystko to dała nam wolność. Możemy się zgromadzać, zrzeszać, nastaje, możemy ustokrotnić siłę jednostki. Mamy strzeżone granice od napadów dorywczych ze wschodu, które odbierały spokój pracy jeszcze przed kilku laty, mamy stałą armję, sojusze. Jesteśmy mocarstwem. — Codzienne warunki pracy reguluje i czuwa nad niemi władza państwowa, oparta o prawo.

W 1749/28/108

W tem dziele zapewnienia obywatelom warunków pomyślnych dla ich trudu życiowego, państwo zaczyna także samorząd gmin, miast, powiatów. Jeżeli samorząd buduje i utrzymuje drogi, mosty, groble, kolejki, jeśli dostarcza światła i wody, a usuwa to co zakaża powietrze, jeśli ułatwia zdobywanie oświaty, walczy z nadużyciem i wybujałością ciasnego egoizmu jednostek, jeśli powiększa obszar ziemi użytkowej, to praca ta, jej znaczenie — jest podobnie jak i działalność państwa — stwarzaniem warunków sprzyjających pracy obywatela, stwarzającym bogactwo narodowe.

I przyznać trzeba, że obywatel w Polsce na tę działalność organów władzy nie żałuje wydatku. Obciążenie na rzecz państwa jest u nas większe, niż w innych państwach cywilizowanych.

I w roku, który minął, działalność organizacji samorządu nie zawiodła. Sama tylko budowa i utrzymanie środków komunikacji — co to za trud olbrzymi. Brakuje pieniędzy, — sięgnięto głęboko do rezerwoaru siły mięśni, niezbyt wprawdzie intensywnie odżywianych, ale licznych. Powiaty, coraz liczniejsze, wchodzą na drogę rozumnego wyzyskiwania szarwarku, przez organizowanie, wspomaganie i usprawnianie tej pracy niewykwalifikowanej. Ale i tego pokazało się mało dla niepoohamowanego rozpędu tworzenia: zaczęto organizować spółki drogowe, do której wciąga się już nie tylko siłę fizyczną człowieka, ale jego prywatne zasoby, gdyż do spółki przystępuje już nie tylko wieś, ale i obszar dworski i fabryka.

Rok ubiegły jak gdyby zapowiada postęp po drodze organizacji jednostek gospodarczych wyższego rzędu. Ułatwia to prawna podstawa, stworzona przez ustawę o związkach międzykomunalnych. Mamy już lub przygotowujemy kilka takich połączeń dla regulacji rzeczek, dla budowy szpitali specjalnych, dla eksploatacji kamieniołomów, dla wytwarzania i rozprowadzania siły elektrycznej. Z drugiej strony daje się zauważyć organizowanie luźnych usiłowań w dziedzinie meljoracji na obszarze całego powiatu przez tworzenie powiatowych biur meljoracyjnych, a nawet jedno całe województwo ma być objęte jedną planową, zcentralizowaną pracą meljoracyjnego biura wojewódzkiego.

Rok ubiegły, jak to przewidywaliśmy na jego początku, był także świadkiem wielkiego pędu ku stwarzaniu nowych ognisk kredytu, opartych o związki samorządu. Zupełnie zrozumiałe dążenie: czemuż jest bowiem kredyt, jak nie podaniem ręki pomocnej człowiekowi chcącemu pracować? Jak żywiolowy był to pęd, niech świadczą cyfra 200 kas powiatowych oszczędności uruchomionych obecnie. Nie mamy jeszcze dość własnych zasobów, aby wnieść je do kas i stworzyć banki, ale mamy drzemającą siłę gwarancji w swoich związkach. I tę więc wyzyskaliśmy. Powołaliśmy do życia zatem wielkie setki kas gminnych, dwie setki powiatowych. I jak się tu nie ma dziwić obserwator zagraniczny

życia naszego ekonomicznego, jak nie ma zdumiewać się nad wielkim wysiłkiem, przez cały naród ciągle wykonywanym w dążeniu do odrodzenia.

Niema żadnych obaw, aby rok rozpoczynający się miał być świadkiem osłabienia tego wysiłku. Pójdziemy dalej naprzód w kierunku organizacji jednostek, wyższego rzędu. Niewątpliwie będziemy mogli zanotować dalszy postęp w elektryfikacji przez rozwój elektrowni okręgowych, jakkolwiek niezbędne jest podjęcie inicjatywy, w określeniu zgóry obszarów działalności dla tych źródeł siły. Z jednej strony bowiem należy zapobiec tworzenia drobnych elektrowni, z drugiej — zapobiec, aby, te większe nie tworzyły konkurencji jedne drugim.

Posunie się naprzód sprawa dostawy kamienia dla budowy i utrzymania dróg bitych. Dojdą do skutku, pomyślnie się zakończą usiłowania stworzenia spółki samorządów dla eksploatacji granitów i bazaltów wołyńskich, andezytów pienińskich.

Samorządy województw centralnych i wschodnich z jednej strony a południowych z drugiej zakrzętną się około umocnienia i stworzenia własnych centralnych instytucyj wyrównawczych w dziedzinie kredytu; punktem wyjścia tu będzie Polski Bank Komunalny, tam — Krajowa Kasa Oszczędności (dawniejsza „Galicyjska Kasa Oszczędności we Lwowie”). W ten sposób skończą się wahania i ustaną próby wciągnięcia samorządu w orbitę działania wielkiego słońca — Banku Gospodarstwa Krajowego, zwycięży natomiast idea posiadania własnej centrali kredytu komunalnego przez samorządy finansowanej i zarządzanej.

Nastąpi bliższa i stała kolaboracja centralnej organizacji samorządu ziemskiego z podobną organizacją samorządu miejskiego w dziedzinie walki o dobro samorządu w państwie, i pracy nad podniesieniem jego wartości i znaczenia.

W dziedzinie ustawowej — otrzymamy niewątpliwie uregulowanie stosunków ustrojowych w Małopolsce, co spowoduje w tej dzielnicy przyrwy nowych soków żywotnych do organów samorządu, nie z własnej łiny cierpiących na anemię czasową. Parlament załatwi tak czy inaczej wniosek Rządu, częściowo zmieniający system podatków dla samorządu. Z pewnością, to co jest w tym projekcie niekorzystnego, zostanie poprawione lub uzupełnione i jakkolwiek nie wyjdziemy ze stanu tymczasowości, jakiś jednak krok ku uporządkowaniu zagadnienia źródeł dochodowych samorządu uczynimy.

Jeżeli więc obok innych mniejszych niebezpieczeństw, unikniemy dwóch takich, jak przerost czynnika zależnego w życiu samorządu, jak dalsze często nieopatrne zadłużanie się na przedsięwzięcia nakładowe, to możemy z otuchą spoglądać w ten skrawek przyszłości, jakim jest poczynający się rok 1929.

J. B.

Na tle sprawozdań rachunkowych r. 1926

Referat wygłoszony na Zjeździe przedstawicieli sejmików powiatowych w dn. 9.XII.1928 r. przez wice-prezesa Rady — Wacława Gajewskiego.

Natężenie działalności powiatowych związków samorządowych w r. 1926 w porównaniu do roku 1925 spadło.

Złożyło się na to wiele przyczyn.

Naturalny rozwój pracy związków samorządowych został zahamowany przez silną akcję oszczędnościową. Ze strony władz rządowych w końcu r. 1925 przy układaniu budżetów na r. 1926 szły dyrektywy, by nie zwiększać obciążenia, by powstrzymać się od inwestycji, od nowych poczynań.

Jeszcze większy wpływ na powściągliwe stanowisko sejmików i wydziałów powiatowych przy nakładaniu nowych poborów miał spadek cen zboża po żniwach 25 roku, zachwianie się złotego i rozpoczynający się poważny kryzys gospodarczy.

Te powody wpłynęły, że pomimo naturalnych tendencji rozwojowych w r. 1926 wydatki i dochody pow. związków sam., które nominalnie nawet wzrosły o kilka milionów, faktycznie zaś, jeśli uwzględnimy spadek wartości złotego na rynku wewnętrznym, spadły w porównaniu z r. 1925 o jakie 20 — 30%.

Wydatki rzeczywiste *) pow. związków sam. całej Polski.

1924	66.206.209
1925	99.699.110
1926	103.966.779

Dochody rzeczywiste.

1924	74.433.112
1925	98.670.989
1926	108.741.693

Są to sumy nominalne. Wobec tego, że wartość nabywca złotego w r. 1925 w porównaniu z r. 1924 zmniejszyła się o 11%. (Przeciętny wskaźnik kosztów utrzymania wynosił w Warszawie w r. 1924 — 134,0, w r. 1925 — 149,4 t. j. wzrost o 11,5%, wskaźnik cen hurtowych w Polsce w tymże czasie wzrósł o 12,4%, pensje urzędnicze, ważny czynnik w wydatkach związków samorządowych, wzrósł o 12% **). Jednakże wobec tego, że zmiany te zaznaczyły się silnie już po sierpniu, kiedy gros prac związki samorządowe już wykonały, sądzę, że realne odbicie się spadku wartości złotego w r. 1925 wynosi mniej niż 10%.

Silniejsze zmniejszenie wartości złotego mamy w r. 1926. Wynosi ono od 25 — 30%. (Przeciętny wskaź-

nik kosztów utrzymania w Warszawie w r. 1926 wzrósł w porównaniu z r. 1925 o 29,3%. Przeciętna roczna wskaźnika cen hurtowych w Polsce była wyższa w roku 1926 o 31,9%. Natomiast pensje urzędnicze w roku 1926 podniosły się zaledwie o 3%).

Realna zatem wartość dochodów i wydatków pow. związków samorząd. wyniosłaby:

	Wydatki	Dochody
w r. 1924	66 milionów	74 miliony
w r. 1925	90 milionów	89 milionów
w r. 1926	77 milionów	79 milionów

W szeregu powiatów zmniejszyły się nawet nominalne sumy wydatków i dochodów.

I tak bezwzględnie zmniejszyły swoje wydatki powiaty województwa:

Białostockiego o	8,8%
Wileńskiego	1,5%
Poznańskiego	1,5%
Pomorskiego	4,5%
Śląskiego	16,9%

gdy wszystkie inne województwa nominalnie zwiększyły cyfry swoich budżetów. Wobec jednak spadku wartości złotego możemy uznać, że wydatki swe utrzymały na poziomie 25 roku tylko te powiaty, których wzrost wydatków nominalnych przewyższał 20%. Takimi są:

powiaty wojew. Tarnopolskiego, które mają wzrost o 32,7%.

powiaty wojew. Stanisławowskiego, które mają wzrost o 24%.

powiaty wojew. Poleskiego, które mają wzrost o 24,1%.

Ogółem wzrost wydatków nominalnych w porównaniu z r. 1925 znajdujemy w 152 powiatach, a zmniejszenie się wydatków w 95. Jeślibyśmy zaliczyli powiaty, gdzie wzrost wyniósł do 20% do powiatów o realnych wydatkach zmniejszonych, dostalibyśmy następującą liczbę: Powiatów, gdzie wydatki wzrosły — 67, powiatów, gdzie wydatki zmniejszyły się — 180.

Należy jednak stwierdzić, że spadek wydatków i dochodów odnosi się przede wszystkim do wydatków i dochodów nadzwyczajnych.

Wydatki bowiem nadzwyczajne zmniejszyły się bezwzględnie z 23.596.035 zł. w r. 1925 do 21.930.222 w r. 1926.

Jeszcze większy spadek widzimy w dochodach nadzwyczajnych: w r. 1925 — 13.839.956 zł., w r. 1926 — 8.372.778 zł., przy znacznym wzroście dochodów zwyczajnych i zaległych, których wzrost mechanicznie postępuje.

Jest to zupełnie naturalne odbicie akcji oszczędnościowej i kryzysu gospodarczego.

*) Dane Gł. U. Stat. Bez powiatów: Kutna, Miechowa, Stopnicy, Grodna, Kartuz, Białej i Nadwórnej.

**) Całkowita pensja urzędnika Xa kat. plac bez dodatków rodzinnych, ze wszystkimi dodatkami i podwyżkami, przez rząd przyznawanemi, wynosiła: za r. 1924 — 2.116.80 gr., za r. 1925 — 2.388.36 gr., za r. 1926 — 2.455.12 gr., za r. 1927 — 2.875.11 gr., za r. 1928 — 3054.74 gr.

Nie będę nużył Szanownych Słuchaczy szczegółowymi porównaniami wydatków i dochodów. Porównania i uwagi na temat ten poczynię na piśmie i Pano wie będą mogli zapoznać się z nimi w najbliższych numerach „Samorządu” i w Pamiętniku z tego Zjazdu. *)

Chciałbym tylko ogólnie zaznaczyć, że bezwzględnie zmniejszyły się wydatki (ogółem w całej Polsce): na administrację; na świadczenia na rzecz innych związków; na majątek komunalny; na deficyty przedsiębiorstw, na różne, i, niestety, na utrzymanie dróg.

W wydatkach nadzwyczajnych zmniejszyły się wydatki: na administrację, na budowę szkół, na budowę szpitali, na budowę dróg, na majątek komunalny, na spłatę długów.

Natomiast wzrosły znacznie wydatki na: zdrowotność i szpitalnictwo; oświatę i procenty i amortyzację długów, — a w nadzwyczajnych na: meljorację, opiekę społeczną i świadczenia na rzecz innych związków komunalnych (?).

Wzamięn chciałbym omówić szerzej kilka kwestyj, nawiązując do sprawozdania:

A. Drogi.

Powiaty województwa Wołyńskiego wydają z budżetu zwyczajnego i nadzwyczajnego:

	w r. 1925	w r. 1926
na zdrowotność i szpitalnictwo	21,7	27,2
na drogi	25,8	21,8
w sumach ogólnych na szpitalnictwo	1.043.000	1.379.000
na drogi	1.241.000	1.102.000

Pozwalam sobie te cyfry podkreślić, gdyż nie sądzę, ażeby powiaty Wołyńskie, nie posiadające dostatecznej ilości dróg bitych o słynnych „wołyńskich” drogach gruntowych, szły po dobrej linii, zmniejszając i bezwzględnie i procentowo wydatki na drogi. Wiem, iż idą one utartą ścieżką tradycji ziemstw, ale nie sądzę, by to było dobrem odczuciem istotnych gospodarczych interesów Wołynia. Budowa i konserwacja dróg jest, była i będzie najważniejszym i najistotniejszym zadaniem powiatu. Tylko ten powiat może wydatki na ten cel zmniejszać, który posiadał wysoki stopień doskonałości. O Wołyniu tego powiedzieć nie można.

Korzystając z uprzejmości M. R. P., które użyczyły nam swych zestawień, spójrzmy, co się robi w dziedzinie dróg bitych.

W y k a z d r ó g z b u d o w a n y c h.

Od 1919 r. do 1926 r. włącznie zbudowano w Polsce (bez Śląska) nowych dróg bitych (nie są tu uwzględnione drogi gminne) 1654 kilometry, z tego 170 klm. państwowych dróg i 1484 klm. wojewódzkich i powiatowych.

Ze zdziwieniem konstatujemy, że pierwsze miejsce zajmuje Poznańskie, które od 1922 r. wybudowało 257,7 klm., a więc przeciętnie 50 klm. rocznie, a przeciętna gęstość dróg bitych w Poznańskim była dotychczas największa.

Potem wybijają się powiaty woj. Kieleckiego ze

355 klm. (głównie dzięki powiatowi Częstochowskiemu, rekordziście Polski), bijąc powiaty woj. Warszawskiego i Łódzkiego, które zdawały się przodować. Od 1925 roku do budowy dróg bierze się poważnie Lubelskie. I na tem koniec. Widzimy więc, że o budowie dróg stanowi stopień kultury i rozwoju gospodarczego. Intensywny ruch budowy dróg skoncentrował się na zachodzie. Dwa województwa (poza państwowe) nie wybudowały ani jednego kilometra, to Poleskie i Wileńskie. Fatalnie przedstawiają się powiaty woj. Białostockiego, które wybudowały tylko 22,5, odbiegając daleko od pozostałych województw Kongresówki. Na usprawiedliwienie ich można przytoczyć, że rosjanie zbudowali tam sporo szos z powodów strategicznych. Być więc może, że w tych powiatach zagadnienia meljoracyjne zajmą przede wszystkim uwagę samorządu.

Pod względem konserwacji dróg liczby wykażą nam, że powiaty, pomimo, że wydają na drogi dużo, daleko jeszcze są od należytego konserwowania. Ogółem mamy w Polsce 29.467 klm. dróg bitych *), uznanych za wojewódzkie i powiatowe. W r. 1926 przeprowadzono gruntowny remont na 1658 klm., t. j. 5,6%, gdy powinno się przyjąć przynajmniej 10%; remontu bieżącego wykonano 9622 klm., tj. 1/3 część wszystkich dróg, co również nie jest dostatecznym. Na drogach państwowych stosunek jest trochę lepszy. Remont gruntowny wynosi 7,2%, remont bieżący również obejmuje 1/3 część dróg państwowych.

Wracając do powiatów wojew. Wołyńskiego, które, jako najbogatsze z woj. wschodnich i najmniej wydatkującymi procentowo na drogi, muszą się specjalnie interesować, stwierdzić należy, że stanowczo zajmowały się zamało zagadnieniem konserwacji dróg.

Powiaty woj. Wołyńskiego mają dróg bitych wojewódzkich i powiatowych 230 klm. Otóż w r. 1926 remontu gruntownego nie przeprowadzono ani na 1 kilometrze, remontu zaś bieżącego dokonano na 6 kilometrach! Sądzę, że jest czem się zaniepokoić.

Dane M. R. P. świadczą wymownie, że należyta konserwacja wymaga podwojenia wydatków na drogi, t. j., że należy zamiast 30 milionów, jak w r. 1926 wydawać 60 milionów złotych rocznie.

B. Wszechstronność źródeł dochodowych.

Przy dochodach chciałbym zwrócić uwagę tylko na dwa zagadnienia.

Bardzo często słyszeć się daje, że samorząd bezwzględnie wykorzystuje wszystkie źródła dochodowe i że dlatego należy go ściśle ograniczać. Sprawozdania za lata ubiegłe i za r. 1926 wykazują zjawisko wprost przeciwne. Pomimo ciężących na związkach samorządowych ustawowych obowiązków, pomimo silnie odczuwanych potrzeb miejscowych, przedstawiciele ludności z wielką oględnością i rezerwą uchwalają zwiększenie opodatkowania. Gdyby powiatowe związki samorządowe wyzyskały w pełni podatek gruntowy, mogłyby mieć z niego 27.000.000 zł., a ze sprawozdania widać, że mają 17.000.000.

*) Patrz druga część tego sprawozdania.

*) Patrz: Rocznik Statystyki Rzp. Polskiej 1928 r., str. 189 i 190.

Wykaz dróg publicznych bitych i brukowanych, zbudowanych w Rzeczypospolitej Polskiej w okresie 1919 — 1926 r. *)

Województwo	D r ó g p a ń s t w o w y c h								Razem
	w 1919 r.	w 1920 r.	w 1921 r.	w 1922 r.	w 1923 r.	w 1924 r.	w 1925 r.	w 1926 r.	
	W y b u d o w a n o k i l o m e t r ó w								
1. Warszawskie	—	1,63	5,68	6,47	6,26	—	—	1,983	
2. Łódzkie	0,9	7,304	2,74	3,91	12,701	5,702	6,016	6,055	
3. Kieleckie	0,498	0,892	—	—	—	5,438	2,842	1,63	
4. Lubelskie	0,512	—	0,285	0,847	2,232	5,132	3,711	6,362	
5. Białostockie	1,505	3,7	0,99	—	—	—	—	6,80	
6. Pomorskie	—	—	—	—	—	—	—	—	
7. Poznańskie	—	—	—	—	—	—	—	—	
8. Krakowskie	—	—	—	—	1,15	—	—	7,674	
9. Lwowskie	—	—	—	—	—	1,3	—	—	
10. Stanisławow.	—	—	—	—	—	—	—	—	
11. Tarnopolskie	—	—	—	—	1,248	2,9	—	0,929	
12. Wołyńskie	—	—	—	—	1,996	5,714	2,705	3,068	
13. Poleskie	—	—	—	—	0,534	1,7	—	—	
14. Nowogrodzkie	—	—	—	—	2,349	4,718	5,7	8,031	
15. Wileńskie	—	—	—	—	0,38	0,815	2,975	3,489	
Razem klm.	3,415	13,526	9,695	11,227	28,85	33,419	23,949	46,021	170,102

Województwo	D r ó g s a m o r z ą d o w y c h								Razem	Ogółem km.
	w 1919 r.	w 1920 r.	w 1921 r.	w 1922 r.	w 1923 r.	w 1924 r.	w 1925 r.	w 1926 r.		
	W y b u d o w a n o k i l o m e t r ó w									
1. Warszawskie	20,5	21,5	25,9	44,3	47,5	56,5	79,5	35	310,5	
2. Łódzkie	36,8	34,6	35,3	42,6	34,3	26,8	44,7	27,5	282,6	
3. Kieleckie	21,6	38,2	37,2	27,6	35,8	57,5	65,8	81,9	355,2	
4. Lubelskie	3,5	—	1,5	1,8	14,2	15,2	35,5	38,6	110,2	
5. Białostockie	—	—	6,9	2,5	1,9	5,0	4,8	1,4	22,5	
6. Pomorskie	—	—	—	26,8	5,0	5,4	3,9	12,5	53,6	
7. Poznańskie	—	—	—	76,5	25,4	47,9	52,4	55,5	257,7	
8. Krakowskie	—	—	—	—	—	0,1	1,5	2,7	4,3	
9. Lwowskie	—	—	—	—	—	—	11	10,7	21,8	
10. Stanisławow.	—	—	—	—	0,1	0,1	—	1,7	2	
11. Tarnopolskie	—	—	—	—	—	—	1,6	13,2	14,8	
12. Wołyńskie	—	—	—	—	0,0	3,4	4,6	4,6	12,6	
13. Poleskie	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
14. Nowogrodzkie	—	—	—	—	1,0	1	0,6	2,8	5,4	
15. Wileńskie	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Razem klm.	82,4	94,3	106,7	222,1	165,2	218,9	316,0	288,0	1484,0	1654,1

*) Sporządzony w Wydz. XII Min. Rob. P. 7.XII. 28 r.

Z opłat gruntowych teoretycznie powiaty mogłyby osiągnąć około 80 milionów (100% gruntowego, 15% przemysłowego zasadniczego, 50% od nieruchomości plus 20% od całej sumy dopłat na konserwację) — pobierają zaś zaledwie 15.000.000 zł.

O tej niechęci ludności do czerpania z podatków bezpośrednich perfidnie wspomina w r. 1918 Szef Administracji Okupacyjnej w Warszawie v. Kries, który

niezadowolony z powstania samorządu, tak pisze *) w swym raporcie:

„Podatki pośrednie wraz z cłami muszą bezwzględnie pozostać w rękach niemieckich ze względów gospodarczo - politycznych”. Podkreślić należy również ten fakt, że podatki bezpośrednie nie są popularne w kraju.

*) Prof. E. Strasburger: Ustrój Skarbowy Rz. P. 1922 r.

wobec czego zrzeczenie się tego źródła dochodów będzie najlepszym środkiem do przelania całej niechęci na władzę polskie, którym należałoby dać jasno do zrozumienia, że na pomoc niemiecką liczyć nie mogą. Może to uśmierzy ich chęć do wydawania pieniędzy'.

Ustawodawca polski nie poszedł tą drogą. Związki samorządowe korzystają w pewnym stopniu ze wszystkich źródeł podatkowych tak pośrednich jak i bezpośrednich, tak dogodnych jak i mniej dogodnych. Wprawdzie nie wszystkie źródła dochodowe w sposób równomierny świadczą na potrzeby samorządu, np. samorząd powiatowy czerpie obficie z gruntu, natomiast nieproporcjonalnie mało z przemysłu i handlu, który znowu daje państwu dużo więcej niż grunt.

Zrównanie tych nierówności jest poważnym zagadnieniem, którego nie można pozostawić na uboczu.

Podatki pośrednie wg. zestawienia za r. 1926 wraz z opłatami (za zmianę tytułu własności) dały 18.300.000 gdy podatki bezpośrednie z opłatami drogowymi dały 48.800.000 zł., stanowią więc kwotę bardzo poważną.

Udział w podatku dochodowym spadł z 5.700.000 na 4.900.000, ale tylko z tego powodu, że od r. 1926 związki samorządowe dostają swój udział, zmniejszony o 50%. Gdyby nie to zmniejszenie, podatek dochodowy wyniósłby 9.800.000 czyli wzrosłby prawie w dwójnásób. W r. 1927 wobec tego, że podatek dochodowy

wzrósł z 114.932.000 zł. w 26/27 na 170.691.000 zł. w 27/28 — udział powiatów proporcjonalnie zwiększył się z 4.914.000 na 8.330.000 zł.

Wobec tego, że zmniejszenie udziału związków samorządowych w państwowym podatku dochodowym było wywołane przyczynami chwilowymi, — potrzebą zwiększenia dochodów państwa wobec niedoboru budżetowego, sądzić należy, że w najbliższym czasie, skoro wiemo niedoboru budżetowego jest już od nas daleko, powrócimy do pierwotnego brzmienia ustawy o finansach komunalnych.

Powiaty miałyby z tego tytułu około 20.000.000 złotych. Ale i udział w podatku dochodowym, zmniejszony do 150% jest źródłem poważnym, przede wszystkim dla powiatów gospodarczo, a więc i kulturalnie wyżej rozwiniętych i posiadających większe i wyższe obowiązki i, co najważniejsze, źródłem, które stale rośnie i rosnąć będzie.

Dodatek do podatku od spożycia, dodatek do podatku od obrotu oraz udział w podatku dochodowym, są to 3 cenne perły, które samorząd wielce sobie ceni i wdzięczny jest państwu, że mu je choć w drobnym rozmiarze udzieliło. Są one wskaźnikiem, że stosunek państwa polskiego do swego organu samorządowego układa się inaczej, niż to insynuował rządowi okupacyjnemu podstępny prusak.

(D. n.).

Dookoła spraw samorządowych

ZJAZD NACZELNIKÓW WYDZIAŁÓW SAMORZĄDOWYCH URZĘDÓW WOJEWÓDZKICH.

(H.). W dniach 11 i 12 grudnia 1928 r. odbył się w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych zjazd naczelników wydziałów samorządowych urzędów wojewódzkich. Intencją zwołania zjazdu było umożliwienie bezpośredniego zetknięcia się naczelników wojewódzkich wydziałów samorządowych, wykonywujących z ramienia wojewody nadzór państwowy w II instancji nad samorządem terytorjalnym, z urzędnikami Departamentu Samorządu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, organu Ministra Spraw Wewnętrznych, sprawującego nadzór nad samorządem w III instancji, poinformowanie naczelników o aktualnych sprawach samorządowych i o stosunku do nich Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, wreszcie wspólne omówienie ważniejszych spraw bieżących.

Na zjeździe wygłosili urzędnicy ministerjalni szereg referatów, które były następnie przedmiotem dyskusji. W szczególności przedmiotem, oraz były następujące referaty:

1. Referat informacyjny Naczelnika Wydziału Finansów Komunalnych, p. Marcelego Porowskiego o finansach komunalnych i o reformie podatków komunalnych. Pierwsza część referatu zawierała szereg wyjaśnień i wskazówek z zakresu wykorzystywania przez związki komunalne źródeł dochodowych oraz układania budżetów, część drugą zawierała informacje o treści pro-

jektu ustawy o unormowaniu poboru niektórych podatków komunalnych (wniesionego do Sejmu) oraz o zmianach, jakie projektowana ustawa spowoduje w dotychczasowym stanie podatków komunalnych.

Poza tem p. Porowski zwrócił uwagę na konieczność i zasady prowadzenia statystyki w urzędach wojewódzkich oraz informował naczelników wojewódzkich wydziałów samorządowych o stanie przygotowań samorządu terytorjalnego do wzięcia udziału w Powszechnej Wystawie Krajowej, którą ma się odbyć w Poznaniu w r. 1929. Mówca zaznaczył wielką wagę tej akcji i konieczność pośpiechu w dotyczących pracach, oraz podkreślił z naciskiem, iż wykonywanie zarządzeń Ministerstwa w tej sprawie nie zwalnia związków komunalnych od ścisłego wykonywania żądań Biura Zjazdów Samorządu Ziemińskiego i Związku Miast, które wspólnie organizują wystawę samorządową na P. W. Kr. Z dyskusji na ten temat należy wymienić wniosek jednego z naczelników, zwracający uwagę na konieczność zorganizowania wycieczek ludności na P. W. Kr.

2. Referat radcy ministerjalnego p. Hipolita Wohla p. t. „Zagadnienia kredytu komunalnego”. Referent opisał i scharakteryzował obecny rynek kredytowy w kraju i zagranicą, określając stosunek poszczególnych inwestycji finansowych do samorządu terytorjalnego oraz ich rolę i udział w inwestycjach samorządowych, następnie zaś na podstawie cyfr zobrazował dotychczasową działalność inwestycyjną związków komunalnych.

Fot. J. Różewicz.

Zjazd naczelników wydziałów samorządowych urzędów wojewódzkich w dniach 11 i 12 grudnia 1928 r. w Warszawie, w gmachu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

oraz ich zapotrzebowanie kredytów na te cele na przyszłość, przyczem stwierdził, iż — w stosunku do rozporządzalnych środków finansowych i obecnych warunków życia gospodarczego w kraju — ramy działalności inwestycyjnej związków komunalnych są zbyt obszerne oraz, że związki komunalne, licząc się z jednej strony z siłą płatniczą ludności i w związku z tem z własnymi możliwościami finansowymi, z drugiej zaś strony z pogorszoną konjunkturą na rynku kredytowym — będą musiały w najbliższych latach w niektórych kierunkach ograniczyć swoje zamierzenia inwestycyjne. Fachowo opracowany i z wielu względów ciekawy referat p. Wohla ma być, jak się dowiadujemy, bądź opublikowany w którymś z pism samorządowych, bądź też wydany w formie osobnej broszury.

W dyskusji na tematy, poruszone w powyższym referacie, podniesiono m. in. fakt, że niektóre instytucje ubezpieczeniowe pęcznią wprost od gotówki i udzielają nawet pożyczek osobom prywatnym, gdy związki komunalne odczuwają ogromnie brak gotówki i brak kredytu. W związku z tem wyłonił się wniosek, aby w odpowiedniej drodze umożliwić przelanie do kas komunalnych kredytów, dysponowanych w instytucjach ubezpieczeniowych przez Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej.

3. Referat radcy ministerjalnego p. Stanisława Podwińskiego o t. zw. „małej ustawie samorządowej”. Pro-

jekt tej ustawy, przedstawiony przez referenta, nie jest jeszcze oficjalnym projektem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i zanim ten charakter uzyska, może ulec zmianom. Myśli przewodnie projektu w tej formie, jaką on ma w danej chwili w opracowaniu referenta, są następujące:

W części ogólnej projektu przeprowadza się w prawie głosowania przy wyborach organów samorządowych równouprawnienie płci, podnosi się cenzus wieku w czynnym prawie wyborczym do lat 24, w biernym — do lat 30, prawo głosowania uzależnia się od 6-miesięcznego zamieszkania. Wprowadza się przepis, dozwalający deurbanizacji miast (nie różniących się swoim życiem i charakterem od wsi i nie mających widoków rozwoju) i łączenia gmin wiejskich (nb. w województwach południowych i zachodnich).

W części, dotyczącej b. Król. Kongr., projektowane zmiany dotyczą gminy wiejskiej. Znosi się zebrania gminne, przekazując ich atrybucje radom gminnym; wprowadza się now system wyborów do rady gminnej (5-przymiotnikowe głosowanie z pewnymi modyfikacjami, dającymi ochronę mniejszości); kasuje się w obrębie gromad dotychczasowe enklawy, t. j. obszary i osiedla, które organizacyjnie do gromad nie należały, wcielając je do gromad; wprowadza się fakultatywną radę gromadzką (w gromadach ponad 500 mieszkańców — o potrzebie wprowadzenia decyduje wojewod

w porozumieniu z radą wojewódzką); znosi się art. art. 287 — 313 ustawy gminnej z r. 1864.

Odnośnie do województw południowych projekt zawiera: rozciągnięcie na Spisz i Orawę ustawy gminnej z r. 1866; zmniejszenie składu rady gminnej (do 500 mieszkańców — 8 radnych, do 1500 — 12, ponad 1500-16); wprowadza się instytucję pomocników wójtów przez odpowiednie rozwinięcie § 18 ustawy gminnej z r. 1866; w miastach (wszystkich) zmienia się ordynację wyborczą przez rozciągnięcie na Małopolskę dekretu, regulującego tę sprawę w b. Kongresówce (5 przymiotnikowe głosowanie) i zezwala się na urbanizację gmin wiejskich na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów; w zakresie samorządu powiatowego — rozciąga się dekret o sam. pow. z b. Kongresówki na Małopolskę, uskuteczniając w nim zarazem pewne zmiany, w związku zaś z tem tworzy się miasta wydzielone w Małopolsce (dotychczas miast takich w ścisłym słowa znaczeniu właściwie tam niema, bo Lwów i Kraków są t. zw. miastami o własnych statutach); liczba członków sejmiku wynosić ma do 72 tysięcy mieszkańców — 24, w większych powiatach odpowiednio więcej, najwyżej jednak 36; wyboru ich dokonywa się systemem pośrednim, powiat dzieli się na okręgi, w których radni wybierają delegatów; wybory do wydziału powiatowego odbywają się na zasadach proporcjonalności.

W b. dzielnicy pruskiej projekt znosi obszary dworskie i przenosi na Ministra Spraw Wewnętrznych uprawnienia Rady Ministrów odnośnie do zmiany granic gmin wiejskich oraz rozwiązywania rad miejskich.

4. Referat Dyrektora Departamentu Samorządu, p. Jana Strzeleckiego, p. t. „Zagadnienia nadzoru nad samorządem”. P. Strzelecki, który przed objęciem obecnego stanowiska, jako Komisarz Rządu, pełnił przez blisko 1½ roku obowiązki prezydenta m. Lwowa, wyjaśnił, jaki powinien być stosunek do samorządu organów władzy nadzorczej, aby on nie krępował inicjatywy organów samorządowych i nie uwłaczał w niczem idei samorządu, warując jednakże dostatecznie ogólne interesy Państwa. Mówca zwrócił uwagę, że organa władzy nadzorczej nie powinny i nie mogą, jak to czasem bywa, występować wobec samorządu w roli złośliwego pedagoga. Samorząd jest szkołą, wychowującą szerokie zastępy świadomych obywateli kraju. W szczegółowym ujęciu instytucji prawa nadzoru p. Strzelecki zwrócił uwagę na niedopuszczalność ingerencji władzy nadzorczej w różne drobiazgi z zakresu gospodarki samorządowej, określając tego rodzaju postępowanie władz nadzorczych jako niepotrzebne i niewłaściwe a dokuczliwe „wścibstwo”.

P. Wiceminister Spraw Wewnętrznych, Dr. M. Z. Jaroszyński, który przysłuchiwał się tej części obrad zjazdu, wyjaśnił również ze swej strony, jak pojmuje funkcje nadzoru państwowego nad samorządem, określając je jako obowiązek koordynacji działalności samorządu z głównymi, aktualnymi zasadami polityki ogólnopaństwowej i godzenia interesów lokalnych — przy jak największym poszanowaniu roli organów samorządowych — z interesami Państwa, jako całości.

5. Referat Naczelnika Wydziału Administracji Komunalnej, Dra Kazimierza Windakiewicza o związkach międzykomunalnych.

6. Referat Szefa Centr. Biura Filmowego w Min.

Spr. Wewn., p. płk. Leona Łuskino, o komunalnym podatku widowiskowym od przedstawień kinematograficznych.

7. Referat przedstawiciela Ministerstwa Rolnictwa, p. Stanisława Miklaszewskiego, p. t. „Stosunek samorządu terytorjalnego do sprawy popierania rolnictwa”.

Zjazdy takie, jak wyżej omówiony, który był nowością, dotąd niepraktykowaną, odbywać się mają nadal perjodycznie, co roku.

OKÓLNİK W SPRAWIE PODATKU OD KIN.

(H.). W p. 10, lit. a, okólnika z dnia 19 lutego 1927 r. Nr. 42 (SF. 718/27) (Dz. Urz. Min. Spr. W. Nr. 1 i 2 poz. 53) Ministerstwo Spraw Wewnętrznych określiło dla przedstawień kinematograficznych następujące maksymalne stawki podatku widowiskowego, pobieranego na podstawie art. 18 ustawy z dnia 11-go sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 747):

a) od przedstawień, na których wyświetlane są filmy o treści ściśle naukowej, stawka podatku nie może przekraczać 10% ceny biletu wstępu;

b) od przedstawień, na których są wyświetlane filmy o wysokiej wartości artystycznej lub o treści społeczno - wychowawczej, — 30% ceny biletu wstępu;

c) od przedstawień, na których są wyświetlane filmy o treści historycznej, — 50% ceny biletu wstępu;

d) od wszelkich innych przedstawień kinematograficznych — 60% ceny biletu wstępu.

W myśl § 2 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 11 września 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 86, poz. 759) „wartość artystyczną i naukową przedstawień kinematograficznych określa Minister Spraw Wewnętrznych przy sposobności wykonywania cenzury filmów”.

W związku z powyższem Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zawiadomiło okólnikiem z dn. 27.XI. 1928 r. Nr. 234, iż przy sposobności cenzurowania filmów w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i oceny ich pod względem wartości artystycznej i naukowej filmy te oznaczane są stampilami o treści następującej:

1. „Naukowy”.
2. „Wybitnie artystyczny o wysokich walorach etycznych”.
3. „Wybitnie artystyczny”.
4. „Wybitnie etyczny”.
5. „Artystyczny”.
6. „Etyczny”.
7. „Naukowy z fabułą (krajoznawczy)”.
8. „Dobry rozrywkowy”.
9. „Historyczny”.
10. „Rozrywkowy przeciętny”.
11. „O małej wartości etycznej albo artystycznej”.

Przy określaniu stawek podatkowych od przedstawień kinematograficznych w myśl przytoczonego we wstępie okólnika z dn. 19.II. 1927 r. Nr. 42 należy zaliczać:

1. do wymienionej wyżej grupy a) — filmy, oznaczone jak wyżej pod 1;
2. do grupy b) — filmy oznaczone jak pod 2 do 8 włącznie;

3. do grupy c) — filmy, oznaczone jak pod 9;

4. do grupy d) — filmy, oznaczone jak pod 10 i 11.

Przy sposobności Min. Spraw Wewnętrznych nadmienilo, iż — wedle otrzymanych przez siebie wiadomości — niektóre gminy miejskie pobierają podatek widowiskowy od kin w sposób ryczałtowy. W związku z tem Ministerstwo wyjaśnia, że — stosownie do przepisu § 12 rozporządzenia II Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 18.III.1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 31, poz. 317) — po-

datek widowiskowy powinien być określony w sposób ryczałtowy tylko w wypadkach, gdy uczestnictwo w publicznych widowiskach nie jest uzależnione od wykupienia biletu wstępu, co w odniesieniu do kin nie ma miejsca. Ponadto jeszcze ryczałtowanie podatku od kin uniemożliwia stosowanie ulg do filmów o wartości artystycznej i naukowej, wskutek czego zmniejsza się możliwość podniesienia przedstawień kinematograficznych na wyższy poziom artystyczny względnie naukowy.

DODGE BROTHERS

DETROIT U. S. A.

NOWE MODELE SZEŚCIOCYLINDROWE
STANDARD — VICTORY — SENIOR

ŁĄCZĄ WSZYSTKIE ZALETY NOWOCZESNEGO SAMOCHODU Z PRZYSŁOWIOWĄ SOLIDNOŚCIĄ TEJ ODDAWNA W POLSCE WPROWADZONEJ MARKI.

VARSOVIE-AUTOMOBILE S. A.

WARSZAWA, ULICA KOPERNIKA № 4/6.

Z Biura Zjazdów Samorządu Ziemińskiego

V-TY KURS STUDJUM ADMINISTRACJI KOMUNALNEJ.

W powyższej sprawie Biuro wysłało do Wydziałów Powiatowych w dn. 29-m grudnia r. z. następujące pismo:

— Studjum Administracji Komunalnej urzędują w letnim semestrze roku szkolnego 1928/29 dwa następne, piąte z kolei kursy dokształcające dla czynnych pracowników samorządowych. Program obu kursów oraz warunki przyjęcia załączamy do niniejszego pisma.

Przeprowadzone przez Studjum cztery kolejne kursy pozwalają ocenić rezultaty, osiągnięte przez słuchaczy, jako wielce dodatnie. Program nauczania na kursach ulega stałemu ulepszaniu, co pozwala przypuszczać, że suma wiedzy, uzyskana przez słuchaczy jeszcze się powiększy. Organizacja kursów Studjum Administracji Komunalnej pozostaje nadal bez zmian i polega na współdziałaniu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Wolnej Wszechnicy Polskiej, centralnych organizacji samorządowych, w tem i naszej organizacji, oraz związków pracowników samorządowych. Program kursów zatwierdzany jest przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych.

Podobnie jak przy kursach poprzednich zalecamy WPanom wykorzystanie organizowanych kursów następnym przez delegowanie kandydatów z pośród pracowników, którym uzupełnienie wiedzy ogólnej i fachowej może się przydać i zwiększyć wydajność ich pracy. Oczywiście może to dotyczyć sił referendarskich lub kandydatów na te siły, bowiem kurs A Studjum wymaga odpowiedniego przygotowania ogólnego, a pozatem nie byłoby celowem dokształcać w takim zakresie sił o charakterze pomocniczym.

Delegowanie na kurs winno, naszym zdaniem, pociągnąć za sobą należyte udotowanie słuchacza w środki, pozwalające mu na swobodne zajęcie się studjami.

Również należałoby zachęcić gminy wiejskie do wysłania na kurs przede wszystkim sekretarzy gminnych. Pomoc Wydziału Powiatowego przytem może się wyrazić w zachęceniu rady gminnej i następnie przy ustalaniu czasowego zastępstwa delegowanego na kurs sekretarza, oraz w ewentualnej niewielkiej pomocy finansowej gminie na koszty z tem związane.

Do powyższego pisma dołączone zostały programy obu kursów, oraz warunki przyjęcia w brzmieniu następującem, ustalonym przez Komitet Studjum:

Studjum Administracji Komunalnej przy Wolnej Wszechnicy Polskiej w Warszawie otwiera z dn. 15-go lutego 1929 r. kursy (piąte z kolei):

Kurs A — dla pracowników miejskich i powiatowych,

Kurs B — dla pracowników gminnych.

Wykłady na kursach rozpoczynają się z dn. 15 lutego 1929 r. i trwać będą z przerwą na święta Wielkiej Nocy do końca czerwca 1929 r. Słuchacze, po wysłuchaniu wykładów i złożeniu przepisanych egzaminów, otrzymają świadectwa z ukończenia kursów.

Warunki przyjęcia: Do przyjęcia na kursy wymaga się: na kurs A — ukończenia conajmniej 6 klas szkoły średniej, na kurs B — ukończenia conajmniej 7 klas szkoły powszechnej lub 4 klasy szkoły średniej, zaś na oba kursy nadto — conajmniej 2-letniej pracy na stanowisku w samorządzie.

Do podania o przyjęcie na kursy kandydat winien dołączyć: 1. metrykę urodzenia lub inne zaświadczenie dokładne o swym wieku, 2. świadectwo szkolne, 3. własnoręcznie napisany krótki życiorys, z zaznaczeniem, czy odbył służbę wojskową, 4. zaświadczenie związku samorządowego, w którym pracuje, o czasie i rodzaju odbytej służby w samorządzie.

Oplaty za kursy: Oplaty za kursy wynoszą: za kurs A — 200 zł., za kurs B — 150 zł., płatne zgóry przy zapisaniu się.

Termin zapisów: Sekretarjat Studjum przyjmuje zapisy na oba kursy do 31 stycznia 1929 r. Adres: *Wolna Wszechnica Polska, Studjum Administracji Komunalnej, Warszawa, ul. Śniadeckich 8.*

Program kursu A.

(dla pracowników miejskich i powiatowych).

Część I. (przedmioty ogólne).

	godz.
1. Ogólne zasady prawa lub nauka o społeczeństwie	10
2. Zasady prawa cywilnego	20
3. Zasady prawa karnego	16
4. Historia ustroju Polski	10
5. Prawo konstytucyjne	20
6. Ekonomia polityczna wraz z polityką ekonomiczną	20
7. Geografia gospodarcza Polski	10
Razem godz. 106	

Część II.

	godz.
8. Prawo administracyjne	30
9. Skarbowość ogólna	20
10. Skarbowość komunalna	20
11. Ustrój władz skarbowych	5
12. Budżet i rachunkowość komunalna	20
13. Biurowość	12
Razem godz. 107	

Część III. (wykłady sekcji samorządowej Wydz. Nauk Pol. i Społ.).

	godz.
14. Ustrój samorządowy	24
15. Polityka komunalna	16
16. Rozbudowa i polityka gruntowa	16
17. Przedsiębiorstwa miejskie	16
18. Regulacja miast	8
19. Zadania powiatowych związków komunalnych	3
20. Zdrowie publiczne	8
21. Opieka społeczna	8
22. Drogi	8
23. Kredyt komunalny	8
24. Rolnictwo	8
25. Ustrój szkolnictwa powszechnego	8
26. Ubezpieczenia w samorządzie	8
27. Spółdzielczość i samorząd	8
28. Metody badań statystycznych w samorządzie	8
29. Bieżąca polityka gospodarcza państwa	8
30. Współpraca samorządu w akcji wychowania fizycznego	8
31. Organizacje społeczne	6

Razem godz. 182

Razem kurs A obejmuje 395 godz. wykładów. Dochodzą do tego: ćwiczenia, repetycje i wycieczki, związane z wykładami.

Program kursu B.

(dla pracowników gminnych).

Przedmioty ogólne.

	godz.
1. Ogólne zasady prawa	8
2. Zasady prawa cywilnego	20
3. Zasady prawa karnego	16
4. Historia Polski ze specjalnem uwzględnieniem hist. ustroju	12
5. Konstytucja Polski ze wstępem ogólnym o prawie konstyt.	12
6. Polskie prawo administracyjne	30
7. Ogólne zasady ekonomii społecznej	14
8. Geografia gospodarcza i polityczna Polski	12
9. Język polski w korespondencji biurowej	20
Razem godz. 144	

Ustrój i skarbowość samorządu.

	godz.
10. Ustrój samorządu	25
11. Skarbowość państwowa i samorządowa	35
12. Zasady rachunkowości i budżetowania w samorządzie	30
13. Biurowość gminna	12

Razem godz. 102

Działalność samorządu.

	godz.
14. Zdrowie publiczne	8
15. Opieka społeczna	8
16. Drogi	8
17. Rolnictwo	8
18. Kasy pożyczkowo - oszczędnościowe	8
19. Ustrój i administracja szkolnictwa powszechnego	5
20. Budownictwo wiejskie	8
21. Akta stanu cywilnego i ewidencja ruchu ludności	6
22. Sprawy wojskowe	6
23. Ubezpieczenia i samorząd	6
24. Spółdzielczość i samorząd	6
25. Formy oświaty pozaszkolnej w samorządzie	6
26. Współpraca samorządu w zakresie wychowania fizycznego	6
Razem	godz. 90

Razem kurs B obejmuje 336 godzin wykładów. Dochodzą do tego ćwiczenia, repetycje i wycieczki, związane z wykładami.

W pewnych szczegółach kierownictwo pedagogiczne Studium programy niniejsze może zmienić, jeśli uzna to za stosowne.

II KURS DLA SEKRETARZY WYDZIAŁÓW POWIATOWYCH.

W sprawie II-go kursu dla sekretarzy Wydziałów Powiatowych Biuro wysłało następujące pismo:

— Na urządzany przez nas 7-mio dniowy kurs dla sekretarzy Wydziałów Powiatowych, który odbył się w dn. 1 — 7 grudnia r. ub., mogliśmy przyjąć tylko 40-tu słuchaczy. Zgłosiło się jednak na kurs zgorą 100 kandydatów, co spowodowało, że zapowiedzieliśmy podobny drugi kurs. Kurs ten chcemy urządzić w okresie 21—26 stycznia r. b. (sześć dni), lub, gdyby ten termin większości Wydziałów Powiatowych nie dogadzał, w terminie 4 — 9 marca r. b. (sześć dni).

Program kursu pozostaje ten sam, jaki podaliśmy w naszym zawiadomieniu o kursie I-szym (z dn. 10-go listopada 1928 — L. VII — 40). Szczegółowe rozwinięcie programu podaliśmy w sprawozdaniu z kursu I-go, zamieszczonem w Nr. 52 tygodnika „Samorząd”.

Oplatę za kurs zmuszeni jesteśmy podnieść do 40 złotych, a to z uwagi na znaczne wydatki, których nie pokrywa poprzednio ustanowiona opłata 35 zł.

W związku z powyższym uprzejmie prosimy o niezwłoczną odpowiedź na następujące pytania:

1) Czy Wydział Powiatowy deleguje swego kandydata na II-gi kurs dla sekretarzy Wydziałów Powiatowych,

2) Jeżeli deleguje — to który termin kursu jest dogodniejszy: a) 21 — 26 stycznia, czy b) 4 — 9 marca, względnie czy jest to kwestja obojętna,

3) czy kandydat reflektuje na pomieszczenie, które możemy zarezerwować po stosunkowo niskiej cenie.

Odpowiedź prosimy nadesłać najdalej 12 stycznia r. b., poczem prześlemy zawiadomienie o ustalonym ostatecznie terminie kursu.

Odpowiedzi mogą być komunikowane również i telefonicznie (tel. 131-92). Odpowiedzi negatywne nie są potrzebne.

SKŁADKA DLA BIURA ZJAZDÓW SAMORZĄDU ZIEMSKIEGO.

Biuro zwróciło się do Wydziałów Powiatowych : następującem pismem:

— Uprzejmie prosimy uwzględnić w układanym projekcie preliminarza budżetowego na rok 1929/30 składkę dla Biura Zjazdów Samorządu Ziemskiego.

Wysokość składki, według uchwały ogólnego zjazdu przedstawicieli powiatowych związków samorządowych z dn. 13 grudnia r. ub. wynosi 6 złotych od każdego tysiąca mieszkańców powiatu, przyczem: a) miasta wydzielone z powiatów i miasta liczące ponad 25 tysięcy mieszkańców nie wchodzi w rachubę przy obliczeniu liczby mieszkańców powiatu, b) maximum składki od powiatu wynosi 750 złotych.

Zwyczajka składki członkowskiej z 5 zł. dla roku bieżącego na 6 zł. dla roku przyszłego, uchwalona przez zjazd ogólny, spowodowaną została potrzebą dalszego rozwinięcia działalności Biura Zjazdów Samorządu Ziemskiego, w szczególności przez powiększenie liczby instruktorów w zakresie rachunkowości samorządowej, powołanie doradców stałych, w dziedzinach zdrowia publicznego, opieki społecznej, weterynarji, wydawnictwo kwartalnika, poświęconego naukowemu traktowaniu spraw samorządu i t. p.

Uchwała Zjazdu ogólnego w sprawie składki członkowskiej opublikowaną została, wraz z innemi uchwałami Zjazdu, w Nr. 52 „Samorządu” z r. ub. —

Z życia samorządu

Z POWIATU OLKUSKIEGO.

(Z. R.). Powierzchnia powiatu Olkuskiego wynosi 1.483.42 km.2, a ludności liczy p/g spisu z 1921 r. — 135.938. Graniczy na północy z pow. Włoszczowskim, na południu z pow. Chrzanowskim i Krakowskim, na wschodzie z pow. Miechowskim i na zachodzie z pow. Będzińskim i Zawierciańskim.

Powiat posiada charakter przemysłowo - rolniczy. Ziemia naogół mało urodzajna, piaszczysto - kamienista, za wyjątkiem

północno — i południowo - wschodniej części powiatu, graniczącej z pow. Miechowskim.

Ogólny obszar powiatu p/g katastru rządowego wynosi 198.128 morgów podatkowych, z czego nieużytków 31.893 morgów i lasów 27.403 morgów.

Przemysł koncentruje się przeważnie w zachodniej części powiatu, przylegającej do Zagłębia Dąbrowskiego. Na terenie powiatu znajdują się 2 kopalnie i 2 płóczki galmanu, 3 cementownie, 3 papiernie, 2 fabryki drutu i gwoździ, 2 kopalnie rudy żelaznej,

1 drożdżownia, 2 garbarnie, 1 fabryka naczyń emalowanych (największa w Polsce), 1 fabryka naczyń aluminiowych, 1 fabryka wyrobów gumowych i 3 większe cegielnie.

W południowo - wschodniej części powiatu w dolinie Prądnika znajduje się uzdrowisko Ojców i letnisko Pieskowa Skała, udostępnione obecnie dla turystów i letników dzięki ukończeniu przez Sejmik Olkuski budowy szosy, która łączy Ojców z Zagłębiem Dąbrowskiem i Śląskiem przez Olkusz i z drugiej strony z Krakowem.

W północno - zachodniej części powiatu również nie brak pięknych okolic, z których gmina Kroczyce, posiadająca malownicze lasy i skały, w niedalekiej przyszłości może stać się najbliższym letniskiem dla Zagłębia Dąbrowskiego. — Z dawnych zażytków w powiecie znajdują się ruiny 3 zamków obronnych: Ogrodzieniec, Smoleń koło Pilicy i Rabsztyn koło Olkusza.

Pod względem administracyjnym powiat jest podzielony na 14 gmin, w czym 5 osad t. j. Wolbrom, Pilica, Żarnowiec, Skała pod Ojcowem i Sławków i 1 miasto niewydzielone Olkusz, liczące 6.665 ludności. Ludność biedniejszych okolic znajduje zatrudnienie w miejscowych zakładach przemysłowych lub też emigruje do Zagłębia Dąbrowskiego.

Prace samorządu powiatowego datują się od 19.1.1918 r. t. j. od chwili zorganizowania Sejmiku za czasów okupacji, dzięki inicjatywie tragicznie zmarłego ś. p. Antoniego Minkiewicza, późniejszego ministra aprowizacji, a następnie Komisarza Podola i Wołynia.

Komunikacja.

Powiat Olkuski posiada 41.893 dróg państwowych, 133.836 klm. drogi bitych samorządowych i około 1.000 klm. dróg gruntowych.

Drogi państwowe utrzymywane przez Sejmik na koszt Państwa, zarówno zaś budowa jak i konserwacja dróg samorządowych obciąża budżet Sejmiku. Na koszt Sejmiku wybudowano dotychczas 36.579 klm dróg bitych w następujących kierunkach:

Olkusz - Ojców z bocznica do Skały	25.079 klm.
Wolbrom - Żarnowiec	6.000 „
Pilica - Żarnowiec	5.500 „

Prócz tego przy współudziale Sejmiku zawiązano dwie Spółki Drogowe, które wybudowały:

1) Spółka „Kluźce - Rabsztyn” — 1.4 klm. drogi bitej od cementowni Kluźce do Stacji Rabsztyn.
2) Spółka „Kraków - Ojców” — w której Sejmik uczestniczy w 22%, wybudowała 21 klm. drogi z Krakowa do Ojcowca.

Konserwację dróg przeprowadza się z ogólnych funduszy Sejmiku i ze specjalnego podatku drogowego tak zwanych opłat i dopłat drogowych — budowę zaś częściowo z tegoż podatku, a w przeważnej mierze z funduszy, uzyskanych tytułem pożyczek długoterminowych.

Zadłużenie powiatu wynosi ogółem 800.000 złotych, z czego na drogi wydano około 630.000 zł. Dzięki forsownie prowadzonym inwestycjom drogowym, uzdrowisko Ojców stało się poniekąd płucami Krakowa i Zagłębia Dąbrowsko - Śląskiego, ponadto zaś rozszerzona sieć drogowa umożliwiła uruchomienie od dłuższego czasu nieczynnych dwóch poważnych i znanych fabryk papieru C. A. Moesa: Wierbka i Sławniów, leżących na drodze Pilica-Żarnowiec. Uruchomienie tak dużych obiektów przemysłowych dało zatrudnienie około 500 bezrobotnym, którzy przedtem pracowali dorywczo przy robotach drogowych, a obecnie zaś zajęci są w wymienionych fabrykach.

Drogi gruntowe utrzymywane systemem szarwarkowym — który nie gwarantował dobrej komunikacji wiosną i jesienią — przeto od 1927 r. Sejmik ujął inicjatywę przez stworzenie specjalnego aparatu technicznego. Pozytywnym wynikiem jest wyszosażowanie 1.500 klm. w gm. Żarnowiec, uregulowanie 3.500 klm. drogi z Sieciechowiec do Minogi i obecnie przeprowadzenie nowej drogi przez wieś Minogę długości 1 klm. kosztem dworu i okolicznych włościan.

Zdrowotność.

W r. 1920 Sejmik przejął szpital św. Błażeja w Olkuszu na 40 łóżek, obecnie zaś przeprowadzono gruntowny remont i rozszerzono go do tego stopnia, że może pomieścić 100 łóżek. Tak znaczne powiększenie pojemności szpitala uzyskano przez budowę specjalnego pawilonu na 30 łóżek i zakupienie sąsiedniej nieruchomości, której część zabudowań również przystosowano na pawilon zakaźny kosztem około 40.000 złotych. Obecnie szpital prowadzi następujące oddziały: wewnętrzny, chirurgiczny, aku-

ryjno-ginekologiczny i terapii fizycznej, ten ostatni w trakcie organizacji. Lekarzy zajętych w szpitalu jest trzech, t. j. dyrektor szpitala, chirurg i ginekolog, akuszerka felczer i 4 siostry Szarytki.

Oprócz ubikacji dla pomieszczenia chorych Sejmik dobudował i urządził kosztem zł. 23.203 gr. 81 salkę operacyjną, prosek-torium i kaplicę przedpogrzebową, kuchnię, pralnię mechaniczną, suszarnię maglownię i prasownię i inne ubikacje gospodarcze.

Przy szpitalu jest aparat dezynfekcyjny i w trakcie budowy kamera dezynfekcyjna.

W powiecie zorganizowano dotąd 7 ambulatorjów sanitarno-lekarskich, projektuje się utworzenie dalszych 3 ambulatorjów. W gminie Kroczyce i w Suloszowie Sejmik przystąpi w najbliższej przyszłości do budowy własnych obiektów na ambulatorja z mieszkaniami dla lekarzy.

Przy każdej przychodni oprócz lekarza jest felczer i akuszerka.

Porady i lekarstwa otrzymuje najbiedniejsza ludność za opłatą 50 groszy, zamożniejsi zaś płać za poradę zł. 1 gr. 50, lekarstwa nabywają na własny koszt.

Obowiązki kierownika działu sanitarnego przy Sejmiku pełni lekarz powiatowy.

Akcję zwalczania chorób zakaźnych w powiecie prowadzi się bardzo energicznie.

W 1927 r. stłumiono epidemję tyfusu brzuszno i płamistego w Żarnowcu i w tym celu po ujawnieniu choroby zorganizowano na miejscu szpitalik epidemiczny, w którym przebywało około 30 osób, z których 3 zmarły. Po opanowaniu epidemji szpitalik zlikwidowano.

Identyczny wypadek tegoż roku zdarzył się we wsiach Racławice i Czubrowice, gm. Rabsztyn — skąd chorych przewieziono do szpitala w Olkuszu, w obu zaś miejscowościach przeprowadzono dezynfekcję w domach, gdzie byli chorzy, oraz szczepienie ochronne. Leczenie, dezynfekcję i szczepienia ochronne przeprowadzono na koszt Sejmiku.

Z końcem 1926 r. została ujawniona jaglica w Wolbromiu u 40 dzieci szkolnych — wobec czego zarządzono badanie oczu ludności Wolbromia i znaleziono około 300 chorych. Ten masowy objaw jaglicy spowodował Sejmik do energicznego przeciwdziałania szerzenia się tej ciężkiej choroby i w tym celu Sejmik zorganizował kolumnę lotną złożoną z 4 absolwentów medyków, którzy zbadali oczy około 40.000 osób z powiatu, a chorych na jaglicę skierowali do najbliższych lekarzy, którzy z ramienia Sejmiku przeprowadzali bezpłatne leczenie.

Rolnictwo.

Od 1921 roku Sejmik utrzymuje niższą szkołę rolniczą męską, mieszczącą się obecnie w Trzyciążu, w wydzierżawionym na ten cel 60 morgowym ośrodku państwowym. Sejmik wybudował gmach szkolny z internatem na 60 uczniów kosztem około 250.000 złotych. W roku 1928 wzniesiono budynki gospodarcze kosztem 42.000 złotych. Nauka w szkole trwa 11 miesięcy t. j. od 15.I do 15.XII każdego roku.

Ukończyło szkołę w poszczególnych latach uczniów:

1921 r.	1922 r.	1923 r.	1924 r.	1925 r.	1926 r.	1927
24	13	20	12	23	34	29

Obecnie jest w szkole 30 uczniów.

Szkołę rolniczą żeńską w Imbramowicach utrzymuje zgromadzenie S. S. Norbertanek.

Prowadzone przez Okręgowy Związek Kółek Rolniczych w Olkuszu prace, zamarły wskutek braku funduszy z końcem 1923 r. wobec czego w 1926 r. z inicjatywy Sejmiku został zorganizowany Instruktorjat Kółek Rolniczych, który zajął się organizacją Kółek Rolniczych i urządzeniem odczytów, kursów lotnych rolniczych i pogadanek.

W początkach 1928 r. zawiązało się Okręgowe Towarzystwo Rolnicze w Olkuszu, które przejęło kierownictwo całej akcji, w skład władz którego wchodzi 9 członków i pracowników Sejmiku. Do O. T. R. zgłosiło akces 24 kółek rolniczych, a reszta kółek nie należy do żadnej organizacji. W niedalekiej przyszłości ilość kółek rolniczych znacznie wzrośnie.

Wielki pożytek przynoszą starszej generacji rolników kilkuniedniowe lotne kursy z zakresu hodowli i rolnictwa, organizowane corocznie w kilku miejscowościach powiatu przy współudziale personelu nauczycielskiego szkoły rolniczej w Trzyciążu i doświadczonych rolników. Instruktorów jest trzech: 1 rolnik, 1 hodowca, i 1 pomocnik instruktora kontroler obór.

Praca kobiety wiejskiej również nie pozostaje bez opieki, bowiem w 1926 r. zostały urządzone kursy dla gospodyń wiejskich w 5 miejscowościach powiatu, a w 1927 r. w 12 miejscowościach. Kursy te, a szczególnie wieczorowe pogadanki pań instruktoerek cieszyły się dużą frekwencją i uznaniem wśród ludności wiejskiej.

Od 1924 r. Sejmik prowadzi fermę rolniczą w wydzierzawionym na ten cel 300 morgowym ośrodku państwowym. Zadaniem fermy jest dostarczanie rolnikom pierwszych odsiewów zbóż, wyprodukowanych z sprowadzanych do siewu zbóż oryginalnych, oraz utrzymywanie reproduktorów. Ferma posiada 2 buhaje t. j. jednego rasy czerwono - polskiej i jednego rasy holenderskiej. Od lat trzech ferma otrzymuje na sezon kopulacyjny 2 ogry z państwowego stada ogierów w Bogusławicach, obecnie Sejmik zabiega o uzyskanie drugiej stacji kopulacyjnej, celem umieszczenia jej w Trzyciążu przy szkole rolniczej.

Równocześnie ferma prowadzi hodowlę trzody chlewni i rasowego drobiu, przeważnie zielononózki.

Zalesienie nieużytków nadających się do zalesienia w ilości 9760 morgów Sejmik prowadzi od 1926 roku. W roku 1928 założono kilka szkółek, które będą wyzyskane z wiosną 1929 r. Większą część nieużytków pustynie stanowiące własność osób prywatnych np. pustynia Błędowska 2.264 morg, bądź też własność gromadzką jak lasy m. Olkusza 1484 morg i lasy gminy Sławków 879 morg. Uzupełniają w tych lasach rok rocznie zmniejszają się — dzięki zalesieniu prowadzonemu przez zarząd lasów.

Popieranie hodowli.

Oprócz reproduktorów w fermie rolniczej w Woli Libertowskiej przy szkole rolniczej w Trzyciążu jest obora bydła rasy czerwono - polskiej, z której jedna krowa daje rekordową ilość 26 litrów mleka dziennie przy zawartości tłuszczu 3.8%. Niezależnie od tego w Wierzbicy, gm. Kidów, utworzono stację rozplodową, w której znajduje się 1 buhaj rasy czerwono - polskiej.

Weterynarja.

Prace nad zorganizowaniem pomocy weterynaryjnej w powiecie datują się od 1923 r., lecz dopiero w roku 1928 zostały należyście ujęte.

Kierownikiem działu weterynaryjnego jest powiatowy lekarz weterynaryj, a od września 1928 r. został zaangażowany przez Sejmik specjalny lekarz, który osiedlił się w Pilicy i który ma za zadanie prowadzić ambulatorjum lecznicze dla zwierząt domowych i wogóle obsługiwać północną część powiatu, pozostałą zaś powiatowy lekarz weterynaryj. Celem zrationalizowania nadzoru nad rzeźniami i targowicami, a także udzielania pierwszej pomocy dla chorych zwierząt zostało obsadzone 6 felczerów względnie sanitariuszy weterynaryjnych w osadach: Pilica, Sławków, Skąta, Welbrom i Żarnowiec i w mieście Olkuszu.

Każdy z tych punktów zaopatrzony został w trychinoskop dla mikroskopowego badania mięsa, a także każdy punkt posiada mały komplet niezbędnych narzędzi chirurgicznych.

Doświadczalnictwo.

Półka doświadczalna prowadzone są przy szkole rolniczej w Trzyciążu i w fermie rolniczej w Woli Libertowskiej, a także przez instruktorów rolnych u poszczególnych gospodarzy na wsi. Te ostatnie niezawodnie będą najlepszym propagatorem podniesienia poziomu kultury rolnej.

Spółdzielnie Rolnicze.

W powiecie egzystują trzy spółdzielnie rolniczo - handlowe t. j. w Olkuszu, Wolbromiu i Żarnowcu, które zaopatrują ludność w nawozy sztuczne i zboże siewne. Udziały Sejmiku w tych spółdzielniach wynoszą przeszło 2.000 zł.

Spółdzielni mleczarskich jest 3 t. j. w Ojcowie, Imbramowicach i Woli Libertowskiej.

Obecnie w stadium organizacji znajdują się trzy spółki wodne t. j. 2 w Wierzbicy i 1 w Woli Libertowskiej.

Opieka Społeczna.

Założony przez b. Komitet Ratunkowy powiatu Olkuskiego sierociniec dla dzieci Sejmik przejął w 1921 roku, mieści się w budynku po b. komorze celnej w Niesułowicach. W sierociniec znajduje opiekę 53 dzieci, a poza sierociniec Sejmik rozciąga opiekę nad wychowankami, którzy już schronisko opu-

ścili. Z posród tych ostatnich 2 wychowawcy wyszły zamąż, 1 chłopiec ukończył w roku 1928 naukę krawiectwa w zakładzie ks. Salezjanów, 1 uczęszcza do 7-go oddziału szkoły powszechnej w Olkuszu i objawia duże zdolności do rysunków, 1 chłopiec i 1 dziewczynka w nauce rzemiosła, 5 zatrudnionych w gospodarstwach rolnych, kilkoro oddano do służby domowej, 1 w Zakładzie dla dzieci trudnych do prowadzenia w Herbach i 2 w Zakładzie dla dzieci jałgliczych w Częstochowie na Stradomiu.

Personel oprócz niższej służby składa się z 1 gospodyni i 2 fachowo wykwalifikowanych wychowawczyń. Zarządza sierociniec w ramienia Sejmiku znana działaczka społeczna p. Zofja Okrajniowa.

W roku 1928 Sejmik postanowił nabyć cały obiekt po b. komorze celnej w Niesułowicach, co umożliwi Sejmikowi rozszerzenie sierocinca na 40 — 50 dzieci.

Szkolnictwo.

W powiecie Olkuskim jest 128 szkół, a mianowicie: 69 jednoklasowych, 37 dwu klasowych, 8 trzechklasowych, 3 czteroklasowych, jedna sześcioklasowa i 10 siedmioklasowych. Nauczycieli jest 273 t. j. mężczyzn 97, kobiet 176. Budyneków własnych z przed wojny światowej szkolnictwo powszechne posiada 31 i 14 szkół nowowybudowanych przy finansowym poparciu Sejmiku.

Korzystają również z corocznych subsydjów Sejmiku istniejące na terenie powiatu szkoły: Gimnazjum Żeńskie P. M. S. w Olkuszu, Państwowa Szkoła Rzemieślnicza - Przemysłowa w Olkuszu, Szkoła Zawodowa Żeńska P. M. S. w Starczynowie i Szkoła Handlowa P. M. S. w Pilicy. Szkoła Zawodowa w Starczynowie otrzymała nadto od Sejmiku 8 warsztatów tkackich z wszelkimi pomocniczymi urządzeniami i sporą ilość przędzy wełnianej i bawełnianej, pozostałych po zlikwidowanej szkole tkackiej w Pilicy.

Opiekę sanitarną nad szkołami sprawują lekarze sejmikowi i zamieszkali w powiecie.

Do obowiązków lekarzy szkolnych należy dwurazowe odwiedzenie szkoły w ciągu roku szkolnego, badanie stanu zdrowotnego dzieci i sanitarnego szkoły, a w starszych oddziałach szkół sześć i siedmioklasowych, wykłady z zakresu higieny.

Bezpieczeństwo Publiczne.

Okręgowy Związek Straży Pożarnych powiatu Olkuskiego zrzesza obecnie 64 ochotniczych straży pożarnych

Tak wygląda osada
nieoświetlona

tak . . . wygląda
osada oświetlona
lampami naftowymi
fabryki
„POLMET“

Żądajcie ofert od Fabrycznego Biura Sprzedaży,
Warszawa, Pl. Dąbrowskiego 2, tel. 123-99.

Organizacja ta rozwija żywą działalność i w ostatnim dziesięcioleciu powstało 48 nowych straży, a przed wojną było zaledwie 9 straży w całym powiecie. Związek korzysta z poważnych subsydjów Sejmiku, które poza utrzymaniem instruktora w znacznej części przeznaczają się na zaopatrzenie straży w narzędzia. Straże w Olkuszu, Wolbromiu i Pilicy posiadają wozy rekwizytowe automobilowe z sikawkami motorowymi.

Pomoc. kredytowa.

W r. 1928 Sejmik spłaca Państwowemu Bankowi Rolnemu w Warszawie 95.000 zł., zaciągniętych w r. 1927 na pomoc dla pokoszonych wskutek gradobicia, a niezależnie od tego uzyskał dla pogorzalców 60.000 zł. pożyczki na zasiewy i odbudowę.

W stadium organizacji znajduje się Komunalna Kasa Oszczędności, która zostanie uruchomiona w najbliższych tygodniach.

K o m u n i k a t y

POLSKI KOMITET OPIEKI NAD DZIECKIEM

W dobie powojennej zagadnienie opieki społecznej wysuwa się na pierwsze miejsce. Racjonalne wykonywanie opieki społecznej należy do zadań niezwykle trudnych, gdyż wymaga sporą ilość urządzeń specjalnych i wykwalifikowanego personelu. To też Sejmiki nie będą mogły swych zadań w dziedzinie opieki społecznej należycie spełniać, o ile im nie przyjdzie pomoc z zewnątrz od instytucji, wyspecjalizowanych w pewnych kierunkach opieki społecznej. Nie chodzi tu o pomoc pieniężną, a o pomoc w postaci fachowych porad i wskazówek, w zakresie dostarczania gotowych wzorów dla urządzeń i zakładów opieki społecznej i t. p.

Instytucją wyspecjalizowaną w dziedzinie opieki nad dzieckiem jest Polski Komitet Opieki nad Dzieckiem, Warszawa, Jasna 11, z którym Biuro Zjazdów znajduje się w ścisłej współpracy. Z tych względów Biuro Zjazdów zaleca Sejmikom korzystanie z bezpłatnych usług Polskiego Komitetu Opieki nad Dzieckiem, wymienionych w niżej zamieszczonym komunikacie. Dalsze komunikaty i wszelkie innego rodzaju publikacje będą odtąd stale zamieszczane na łamach „Samorządu”.

Biuro Zjazdów Samorządu Ziemięskiego.

Świadomość należytego rozwinięcia i skoordynowania opieki społecznej w naszym kraju rośnie z dnia na dzień. Nowe ustawodawstwo społeczne daje podstawę do celowego zorganizowania pracy opiekuńczej w samorządach, nasuwa się jeszcze potrzeba stworzenia instytucji centralnej, któraby się stała poradnią organizacyjną we wszelkich dziedzinach pracy opiekuńczej, punktem porozumienia i pośrednictwa między organizatorami prowincjonalnymi, i kuźnią wszelkich dla prac społecznych potrzebnych materiałów pomocniczych. Zadania te będzie spełniał Polski Komitet Opieki nad Dzieckiem, ul. Jasna 11, który już uruchomił:

1) dział poradnictwa organizacyjnego, który na zapotrzebowanie dostarczać będzie wskazówek organizacyjnych dla zakładów i placówek opieki otwartej wszelkich typów wraz z regulaminami i kosztorysami.

2) dział pośrednictwa pracy dla pracowników zakładów i placówek opieki otwartej (kierowników zakładów, administratorów, wychowawców, pielęgniarek i instruktorek robót);

3) poradnię robót dla zakładów opiekuńczych, która służyć będzie wzorami, radą i pośrednictwem przy zakupie odpowiednich materiałów.

W najbliższej przyszłości zorganizowane zostaną:

1) biuro pośrednictwa zakupów dla zakładów opiekuńczych i

2) poradnia w zakresie budownictwa, urządzeń wewnętrznych, higienicznego i praktycznego ubrania, pomocy szkolnych etc.

Ponieważ pożądanym jest, aby prace przygotowawcze Polskiego Komitetu Opieki nad Dzieckiem szły ściśle po linii zapotrzebowań prowincji, należałoby zwracać się jaknajczęściej do Komitetu ze swymi życzeniami, aby mogły być jaknajszerzej uwzględnione.

Zgodnie z zamierzeniami, wyszczególnionymi w wyżej podanych punktach, Polski Komitet Opieki nad Dzieckiem uruchamia z dniem 1 stycznia 1929 r. biuro pośrednictwa pracy dla pracowników społecznych i w tym celu wysłało do Wydziałów Powiatowych okólnik następującej treści:

„Niniejszem donosimy, że, w myśl naszych celów służenia prowincjonalnej pracy opiekuńczej ułatwianiami wszelkiego rodzaju, rozpoczynamy z dniem 1-go stycznia 1929 r. prowadzenie Biura Pośrednictwa Pracy dla pracowników społecznych: kierowników, administratorów, wychowawców, pielęgniarek i instruktorek robót — w celu dostarczania odpowiedniego personelu dla wszelkiego rodzaju zakładów opiekuńczych i placówek opieki otwartej.

Załączamy wzór kwestjonariusza, który, w razie zapotrzebowania, należy wypełnić i przesłać nam do załatwienia.

Wszelkie polecenia postaramy się wypełnić o ile możliwości prędko, dokładając wszelkich starań, aby zadowolnić życzenia osób czy instytucji, które się do nas zwrócą.

Oplaty żadnej nie pobieramy, za wyjątkiem kosztów korespondencji.

Ref. Organiz. *Emilja Manteuffel.*

p/o Dyrektora *Dr. Med. M. Gromski.*

Kwestjonariusz dla Zakładów:

1. Rodzaj pracownika (czki)
2. Pożądane wykształcenie
3. Pożądany wiek
4. Co należy dołączyć do podania
5. Pobory:
 1. wysokość poborów w gotówce w pierwszym roku
 2. wynagrodzenie w naturze:
 - a. mieszkanie
 - b. opał i światło
 - c. inne świadczenia w naturze

- d. czy będą zwrócone koszty podróży do miejsca przeznaczenia
6. Warunki pracy:
- a. wiele godzin pracy dziennie.....
- b. czy istnieje personel pomocniczy.....
- c. wiele godzin odpoczynku w ciągu dnia.....
- d. wiele godzin odpoczynku nocnego.....

7. Urlopy:
- a. jak długie
- b. po jak długich okresach pracy.....
8. Umowa:
- a. czy na okres próbny.....
- b. czy na stałe.....
- Uwagi

GMINA WIEJSKA I MIEJSKA

Księgi ludności

Otrzymujemy z gmin b. Kongresówki zapytania, czy — wobec rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 16 marca 1928 r. o ewidencji i kontroli ruchu ludności (Dz. U. R. P. Nr. 32, poz. 309) — gminy są obowiązane nadal prowadzić księgi ludności, czy też obowiązek ten został wymienionem rozporządzeniem zniesiony. Ponieważ sprawa ta wymaga nieco szerszego omówienia, na co brak miejsca w „Poradniku”, poświęcamy jej miejsce w tym dziale.

Instrukcja o utrzymywaniu i prowadzeniu ksiąg ludności w miastach i gminach wiejskich Królestwa Polskiego, zatwierdzona przez Radę Administracyjną Królestwa Polskiego dnia 10/22 listopada 1861 r., stała się z niektórych względów nieaktualną już przed wydaniem rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o ewidencji i kontroli ruchu ludności.

Przedewszystkiem stracił dziś na znaczeniu mocno w instrukcji akcentowany i pociągający za sobą do niedawna poważne konsekwencje podział ludności na stałą i niestałą. Daleko poza nami są już czasy, kiedy to ludzie wyrastali, życie całe spędzali i marli w tej miejscowości, gdzie światło dzienne po raz pierwszy ujrzeli. Z postępem kultury i z rozwojem środków komunikacyjnych ludzie przenoszą się łatwo z miejsca na miejsce, a poznawszy gdzieindziej lepsze warunki bytu, zmieniają często miejsce zamieszkania. Nasza Konstytucja liczy się już z tym stanem rzeczy i usuwa ewentualne przeszkody w tym naturalnym ruchu ludności, bo w art. 101 powiada: „Każdy obywatel ma wolność obrania sobie na obszarze Państwa miejsca zamieszkania i pobytu, przesiedlania się i wychodźstwa, niemniej wolność wyboru zajęcia i zarobkowania oraz przenoszenia swej własności”. Dlaczegoż więc gmina ma prowadzić w swoich księgach jako „stałego” mieszkańca takiego np. obywatela, który w dzieciństwie, nie zdążywszy jeszcze nic dobrego ani złego dla gminy uczynić, wywędrował w świat i daje pracę swoją innym społecznościom gminnym. A za takiego obywatela gmina po długich dziesiątkach lat, gdy on już w gminie był zupełnie zapomniany i nieznany, musiała płacić koszty leczenia — tylko właśnie dlatego, że w jej księgach figurował jako stały mieszkaniec.

Toteż ustawodawstwo polskie skutki tej „stałości” zamieszkania prawie w zupełności już usunęło. Zarów-

no w ustawie o opiece społecznej, jak i w ustawie o pokrywaniu kosztów leczenia, do świadczeń za ubogich powołana została gmina, w której dany osobnik taki czy inny okres czasu mieszkał, a nie — jak było dawniej z kosztami leczenia i zwrotem tymczasowych wsparć — gmina, w której tenże osobnik wpisany był do ksiąg stałej ludności. Ponieważ zaś wykonywanie praw obywatelskich (bierne i czynne prawo wyborcze, piastowanie urzędów i godności gminnych) uniezależnia się coraz wyraźniej od figurowania w księgach stałej ludności, przeto prowadzenie dwojakiego rodzaju ksiąg ludności stało się ambarasującym przeżytkiem.

Przestarzałym stał się również sposób prowadzenia ksiąg ludności, że wymienię chociażby rubrykę „stan społeczny”, gdzie należy wpisywać, czy dana osoba posiada szlachectwo, czy też należy do innego stanu, co dziś nie odgrywa już żadnej roli (chyba w pewnych zaściankach naszego życia społecznego) i co zresztą byłoby sprzeczne z art. 96 Konstytucji.

Straciło w końcu na napięciu nastawienie policyjne Instrukcji, zrozumiałe wobec stosunku rządów carskich do b. Kongresówki, a wskutek tego niektóre przepisy, angażujące zbyt silnie władze powiatowe w sprawy ksiąg ludności stały się niepotrzebnym bagażem.

Toteż reforma ksiąg ludności była bardzo potrzebna. Hasło do tej reformy daje wymienione we wstępie rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej. Przypisuje mu taką tylko rolę, bo samo ono nie wystarczy, aby dziś można było zaprzestać prowadzenia dotychczasowych ksiąg ludności, a zacząć prowadzić nowe na innych zasadach.

Rozporządzenie, traktując o ewidencji i kontroli ruchu ludności, o potrzebnych w tym celu księgach i rejestrach, o meldunkach i dowodach osobistych, obejmuje oczywiście tę samą materję, która jest treścią omówionej wyżej instrukcji. Gdy zatem rozporządzenie w art. 29 mówi, iż równocześnie z jego wejściem w życie tracą moc obowiązującą wszystkie przepisy w sprawach rozporządzeniem tem unormowanych, to, stając na stanowisku formalno prawnem, należałoby niewątpliwie stwierdzić, że z dniem wejścia w życie rozporządzenia, t. j. z dniem 19 września 1928 r., instrukcja przestała obowiązywać, temsamem zaś straciły podstawę prawną dotychczasowe księgi ludności.

Rozporządzenie jednakże ma charakter ustawy ramowej; w wielu kierunkach wytycza jedynie ogólne zasady, pozostawiając szczegóły przepisom, które wydać mają władze wykonawcze. M. i. przepisami wykonawczymi ma być uregulowana również szczegółowo sprawa prowadzenia ksiąg ludności, art. 2 rozporządzenia bowiem głosi, że: „Minister Spraw Wewnętrznych ustali sposób i tryb postępowania przy prowadzeniu ewidencji i kontroli ruchu ludności oraz określi wzory i treść potrzebnych przy tem ksiąg względnie rejestrów”.

Powyższemu postanowieniu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej nie uczyniono dotychczas zadość, wzory ksiąg i rejestrów nie zostały jeszcze wydane; jak mi wiadomo, sprawa jest w pełnym toku. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zebrało potrzebne materiały w kraju, bada na miejscu analogiczne urządzenia zagraniczne, chce stworzyć rzecz, któraby odpowiadała zarówno nowoczesnym pojęciom i zasadom, jak i stosunkom polskim. Zadośćuczynienia przytoczonemu wyżej art. 2 należy się więc spodziewać w niedługim czasie.

Niemniej jednakże chwilowo wytworzył się stan rzeczy, który przez ustawodawcę niewątpliwie nie był przewidywany. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej weszło w życie w 6 miesięcy po jego ogłoszeniu w Dzienniku Ustaw. Dając rozporządzeniu tak długą *vacatio legis*, autorowie jego — jak można się domniemywać — wychodzili z założenia, że ten okres czasu

wystarczy do przygotowania tych przepisów wykonawczych, które są niezbędne dla istotnego stosowania postanowień rozporządzenia i dlatego z dniem wejścia w życie rozporządzenia uchylili wszelkie przepisy, dotyczące materji, objętej rozporządzeniem. Przez to jednakże powstała obecnie sytuacja niezgodna albo z formalnym przepisem art. 29 rozporządzenia, o ile księgi ludności wedle dotychczasowych przepisów będą nadal prowadzone, albo też z potrzebami życia, gdyby prowadzenia tych ksiąg zaprzestano.

Jasnym jest, że w tej sytuacji wyboru niema. Ponad formalne przepisy ustaw silniejsze są potrzeby życia, prowadzenie ewidencji i kontroli ruchu ludności jest koniecznością państwową, przerw czy luk w niej życie i potrzeby Państwa nie zniosą. Zresztą formalny przepis art. 29 osłabia treść i sens art. 2, z którego wynika, że — jak długo nie zostaną wydane nowe wzory ksiąg i wprowadzone wedle tych wzorów nowe księgi — muszą być nadal prowadzone księgi dotychczasowe.

Należy się jednakże liczyć z tem, że te dotychczasowe księgi są na wymarczu, że wkrótce trzeba będzie zakładać nowe księgi na innych zasadach, nie trzeba więc, jak to czyni jedna z gmin, żądająca od Redakcji wskazówek w tym względzie, zakładać nowych ksiąg wedle przepisów Instrukcji, bo to będą zmarnowane koszty, czas i praca ludzka.

A. Hen.

Z GMIN

Z GM. CHOCIEŃCZYCE, POWIAT WILĘŻYSKI. W celu upamiętnienia 10-iej rocznicy Wskrzeszenia Niepodległości Państwa Polskiego, Rada Gminna

Ochotnicza Straż Pożarna w Chocieńczycech.

gminy Chocieńczyckiej postanowiła ufundować stałe stypendjum w szkole rzemieślniczej dla jednego niezamożnego ucznia z gminy Chocieńczyckiej.

Oby takich Rad Gminnych było jaknajwięcej!

WYBORY DO RADY GMINNEJ W ZAKOPANEM. W dn. 10 grudnia r. ub. odbyły się w Zakopanem wybory do Rady Gminnej. Dotychczas głosowały 4 koła wyborcze. Wynik wyborów w tych kołach

przedstawia się następująco: Na przeszło 4.000 uprawnionych do głosowania, kartki złożyło zaledwie około 1.500 wyborców. Na listę Bezpartyjnego Bloku Wyborczego oddano przeszło 1.000 kartek, na wszystkie inne listy około 500. Skutkiem tego B. B. W. R. przeprowadził w tych kołach wszystkich swych kandydatów, w liczbie 12-u.

Z innych list 4 miejsca przypadają związkom zawodowym, 4 przedstawicielom ludności góralskiej, po jednym przedstawicielom gremjum właścicieli pensjonatów, zrzeszeniu kupców, nauczycieli szkół średnich i powszechnych.

ZMIANY NAZW MIEJSCOWOŚCI. P. minister Spraw Wewnętrznych zmienił nazwę — Makowa nad Orzycem w woj. warszawskim na „Maków Mazowiecki”, oraz nazwę wsi Erywangród w pow. łaskim w woj. łódzkim na „Drzewociny”.

Z RADY GMINNEJ GM. KAMIEŃ - KOSZYRSKI, POW. KAMIEŃ - KOSZYRSKI. Rozumiejąc doniosłe znaczenie, jakie dla rozwoju życia ekonomicznego w Państwie ma budowa Floty Narodowej i uważając, że wszyscy obywatele Państwa winni przyjąć w tym celu z pomocą Rządowi, aby przyczynić się do Jej rozwoju — z racji Dziesięciolecia Niepodległości Państwa Polskiego i dla upamiętnienia tegoż — Rada Gminna uchwała wstawiać corocznie do budżetu gminnego przez lat 10, począwszy od roku budżetowego 1929/30, kwotę jeden tysiąc złotych na cel powyższy.

Uchwałę tę przesłać Panu Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej i zainicjować we wszystkich gminach tutejszego powiatu, jak również, dla propagowania tej tak ideowej myśli, przesłać w formie artykułu do najbardziej popularnych dzienników gazetowych.

ZEBRANIE PRZEDSTAWICIELI MIAST I GMIN ŚLĄSKICH W SPRAWIE POWSZECHNEJ WYSTAWY KRAJOWEJ W POZNANIU. W dniu 30.XI r. ub. odbyło się zebranie przedstawicieli miast i gmin śląskich w sprawie udziału tych gmin w Powszechnej Wystawie Krajowej. Na zebraniu tem byli obecni reprezentanci miast: Katowic, Król. Huty, Bielska, Mikołowa, Pszczyny, Rybnika, Tarnow, Gór, Cieszyna, uzdr. Wisła i in., oraz przedstawiciel Województwa śląskiego, Związku Gmin Woj. Śląskiego, Śl. Tow. Wystaw i Prop. Gosp. Obradom przewodniczył Syndyk Kuhnert, przedstawiciel Związku Gmin Woj. Śląskiego. Po zagajeniu obrad oddał głos dyrektorow. Śl. Tow. Wystaw i Prop. Gosp., p. dr. Łaszczowi, który w obszernym referacie oświetlił stan akcji, związanej z pokazem wystawowym i udzielił częściowych objaś-

nień odnośnie do instrukcji, opracowanej przez komisję, wyłonioną z przedstawicieli miast i gmin wespół z Śl. Tow. Wystaw i Prop. Gosp.

Radca budown. z Król. Huty p. inż. Ćwizewicz wygłosił z kolei obszerną i szczegółową analizę dotyczącą instrukcji i omówił sposoby zebrania dokładnych dat statystycznych, dotyczących najbardziej aktualnych gałęzi i przedsiębiorstw miejskich, które od 1922 r. t. j. od objęcia Śląska przez władze polskie, wykazały specjalny rozwój.

Po referatach wywiązała się obszerna dyskusja. Następnie uchwalono zwrócić się do Związku Miast w Warszawie, aby tenże zezwolił miastom i gminom śląskim na sporządzenie we własnym zakresie filmu, ilustrującego rozkwit miast i gmin Śląskich od czasu objęcia Śląska przez administrację polską. Zebrani powzięli nadto szereg uchwał o charakterze merytorycznym i wyrazili chęć, by uzdrowiska śląskie włączyć do wspólnego pokazu na P. W. K.

Po wyczerpaniu porządku dziennego przewodniczący zamknął obrady.

Wiadomości gospodarcze

KURSY WALUT.

(notowane na giełdzie warszawskiej w dn. 4.I. 1929).

1 dol. St. Zjedn. — 8,88 — 8,92 zł.
100 frank. szwajc. = 172,18 — 171,32 zł.
1 funt szterl. = 43,37 — 43,16 zł.
100 frank. franc. = 34,96 — 34,76 zł.

CENY ZBOŻA.

(Ceny za 100 kg. franco stacja załadowania).

W dn. 4.I. 1929 r.: Warszawa:
Zyto 35,75 — 35,50 zł.
Pszenica 46,50 — 46 zł.
Jęczmień 35 — 34,5 zł.
Owies nowy 33,25 — 33,75 zł.

NABIAŁ.

W dn. 18.XII. 1928 r.: Warszawa:

Mleko niezbiierane: Cena za 1 litr mleka w hurcie 0,55 zł.

Masło: za 1 kg. w detalu: wyborowe luksusowe 8,75 zł. mleczarskie deserowe II gat. 7,8 zł.; mleczarskie solone 7 zł. oselkowe 6,9 zł.

Ceny masła w hurcie rozumieją się o 15% mniej cen detalicznych.

Jaja świeże za skrzynię (24 kopy) 315 — 330 zł.
Jaja świeże za sztukę 0,26 zł.

Poradnik samorządowy

1. Pytanie: P. Wł. Januszewski zapytuje:

czy jako stały kancelista dzienny, pracujący w Urzędzie gminnym na podstawie umowy, musi być ubezpieczony przez Urząd gminny w Powszechnym Zakładzie Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych i Kasie Chorych?

Odpowiedź: Musi Pan być ubezpieczony zarówno w P. Z. U. P. U., jak i w Kasie Chorych. Obowiązek ubezpieczenia w P. Z. U. P. U. wynika z art. 2, p. 1 i art. 3, p. 6 rozp. Prez. Rzpl. z dn. 24.XI.1927 r. (Dz. Ust. Nr. 106, poz. 911) przy braku warunku zwolnienia od obowiązku ubezpieczenia, przewidzianego w art. 5, p. 6; obowiązek zaś należenia do Kasy Chorych opiera się na art. 3 ustawy z dn. 19.V.1920 r. (Dz. Ust. Nr. 44, poz. 272).

2. Pytanie: Urząd gm. Poświętne zapytuje:

1) W jakiej sumie należą się djety za służbowy wyjazd sekretarzowi gminy z poborami w/g IXa + 15% = 316 zł. 56 gr. w tym wypadku, jeżeli wyjazd nastąpił 6 rano, powrót do domu 20,

2. czy wójtowi gminy, otrzymującemu wynagrodzenie ryczałtowe 200 zł. miesięcznie, należą się djety; w wypadku pozytywnym, w jakiej wysokości?

Odpowiedź: Stosownie do § 3 w związku z § 5, lit. b, rozporządzenia Rady Min. z dn. 17.IX.1927 r. (Dz. Ust. Nr. 92, poz. 826) należy się połowa diety, t. j. 5 zł. 75 gr. Dod. kom. nie bierze się pod uwagę (§ 17 rozp. Prez. Rzpl. z dn. 30.XII.1924 r., Dz. Ust. Nr. 118, poz. 1073).

2) Pobory wójtów niezawodowych, jakkolwiek u-

stalane w kwotach ryczałtowych, obliczane są wedle grupy uposażenia pisarzy gminnych (§ 13 przytoczonego pod 1 rozporządzenia Prezyd. Rzpl.); wedle tej grupy powinny więc być wójtowi wypłacane djety.

3. *Pytanie:* Urząd gm. Przebrodzkiej zapytuje:

1. na podstawie jakich przepisów prawnych można pociągać posiadaczy koni do świadczeń podwodowych w sprawach gospodarczych gminy, jak dostarczanie opału, materiałów budowlanych dla gminy i szkół i t. p., oprócz świadczeń drogowych,

2. na jakich przepisach prawnych można zobowiązać mieszkańców miasteczek i większych osiedli do zrobienia chodników przez swoją posesję przyległą do dużej drogi bez różnicy jej rodzaju, własnym kosztem; o ile zaś kosztem gminy, to na jakiej podstawie można wywłaszczyć potrzebną przestrzeń gruntu na chodniki.

Odpowiedź: 1) Niema wogóle podstawy prawnej do nakładania tego rodzaju świadczeń na członków gminy; jeśli gmina nie posiada własnych środków przewozowych, musi je nająć, a koszty pokryć z budżetu.

2) Koszty budowy chodników mogą być przez gminę przełożone na interesowanych właścicieli przyległych do ulic działek na podstawie art. 174 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 16 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 23, poz. 202).

4. *Pytanie:* Jeden z członków rady gminnej w Czyżowie Szlacheckim zapytuje:

1) czy gmina ma prawo żądać od kierownika szkoły powszechnej czynszu dzierżawnego z użytkowanych przez gruntów i budynków, zwłaszcza zaś, jeśli kierownik użytkuje więcej niż 2 morgi gruntu,

2) czy gmina ma prawo kontrolować dozór szkolny w wykonywaniu budżetu szkolnego oraz czy dozór może zmieniać lub przekraczać pozycje budżetu.

Odpowiedź: 1) Stosownie do art. 17 ustawy z dn. 17.II.1922 r. (Dz. Ust. Nr. 18, poz. 143) o przeznaczeniu gruntów szkolnych, znajdujących się na terenie gminy, na użytek szkół i nauczycieli, w myśl obowiązujących przepisów, decydują organa samorządu szkolnego gminy (w danym wypadku dozór szkolny). Od decyzji

tej gmina i nauczyciel mogą odwołać się do rady szkolnej, która decyduje ostatecznie. Gmina mogłaby zatem pobierać czynsz od gruntów, użytkowanych przez nauczyciela tylko wtedy, gdyby grunty te nie miały charakteru gruntów szkolnych. Natomiast od budynków gminnych (szkolnych), zajmowanych przez nauczyciela, ma gmina prawo pobierać komorne, niema bowiem przepisu, któryby nauczycieli zwalniał od płacenia komornego.

2) Dozór szkolny nie może samowolnie zmieniać względnie przekraczać budżetu szkolnego, który przecież stanowi część ogólnego budżetu gminy i pokrywany jest z funduszków gminy. Może to się stać tylko w tym trybie, w jakim dochodzi do skutku zasadniczy budżet szkolny, t. j. w sposób, wskazany w art. 13 i 14 wymienionej pod 1 ustawy. Gdyby gmina była zdania, że dozór szkolny niewłaściwie wykonywa budżet, może na podstawie p. 18 art. 54 Przepisów tymcz. o szkołach element. w Król. Pol. (utrzymanych w mocy przez art. 7 ustawy z dn. 4.VI.1920 r., Dz. Ust. Nr. 50, poz. 304) zażądać przedłożenia sprawozdania a następnie — na podstawie art. 61 wspomnianych Przepisów — wnieść zażalenie do rady szkolnej powiatowej.

H. i P.

CIEPŁE MIESZKANIE USUNIĘCIE WILGOCI

50% oszczędności opału

osiąga się po obsadzeniu **MULTIPLIKATORA OGRZEWANIA** w piecu patent.

Patent. DRZWICZKI HERMETYCZNE REGENERACYJNE podgrzewające powietrze, podwyższają temperaturę spalin o 50%, nie wysuwają się z obsady w kaflach.

Patent. NASADY DYSZOWE „AERO” stale, ciche, silnie wzbudzają ciąg niż obrotowe na niższych kominach od sąsiednich budowli.

Patent. PIECE ŻELAZNE płaszczowe do powolnego palenia.

Patent. PIECE DO SPALANIA SMIECI.

Patent. APARATY DEZYNFEKCYJNE stale przenośne i przewoźne.

Dr. Inż. W. P. Kłobukowski i S-ka z o. o.

Maszyny i urządzenia ogrzewnicze, sanitarne i do przetworów owocowych

Tel. 15-04.

Warszawa

Wspólna 71.

Wydawca: „Samorząd”. Spółka Wydawnicza.

Redaktor odp. Roman Grochowski.

Nakładem spółki wydawniczej „SAMORZĄD” wyszła z druku broszura

p. S. GLISZCZYŃSKIEGO p. t.:

INSTRUKCJA BIUROWA DLA URZĘDNIKÓW GMINNYCH I WEWNĘTRZNA ORGANIZACJA GMINY W B. ZABORZE ROSYJSKIM

Broszura traktuje o następujących sprawach: 1) Pomieszczenie Urzędu Gminnego, 2) Urządzenia wewnętrzne, 3) Pracownicy gminni, 4) Instrukcja biurowa dla gminy wiejskiej, 5) Samorząd gromadzki, 6) Zebrania sołtysów, 7) Posiedzenia Rady gminnej, 8) Komisje Rady Gminnej. Stron 48.

Broszura winna znaleźć się w rękach każdego radnego gminnego, każdego członka komisji rady gminnej i wogóle każdego działacza gminnego.

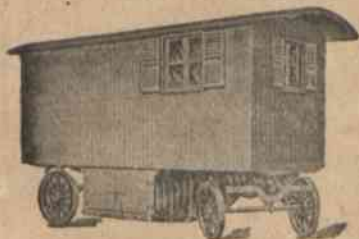
Cena za jeden egzemplarz wraz z przesyłką zł. 1.— Cena za 10 egzemplarzy wraz z przesyłką zł. 7 gr. 50.

Wysła spółka wydawnicza „SAMORZĄD”, Warszawa, Plac Napoleona 7 po uprzednim wpłaceniu należności na konto w P. K. O. № 1520.

U w a g a: Ponieważ otrzymujemy wiele zamówień na pojedyncze egz. za zaliczeniem pocztowym, zwracamy uwagę, że najmniejsza opłata pocztowa za pobraniem wynosi 1 zł. 5 gr., co przewyższa sumę całej należności za pojedynczy egz. broszury—prosimy przeto o wpłacanie na konto P. K. O. № 1520 przy zamówieniu.

BUDUJMY POLSKĄ WIEŚ OGNIOTRWALE.

UDOSKONALONE MASZYNY DO WYROBU

Dachówki cementowej,
Pustaków betonowych,
Cembrowin studziennych,
Słupów, Rur, Płyt
chodnikowych
z piasku i cementu

Betoniarki,

Wozy mieszkalne,

Beczkowozy do
polewania szosy

POLECA

FABRYKA MASZYN

RZEWUSKI i S-ka Sp. Akc.

WARSZAWA, ULICA ORDYNACKA № 7

BIURO TECHNICZNE DLA PRZEMYSŁU CERAMICZNEGO

ROK ZAŁOŻENIA 1906 ZŁOTY MEDAL 1911

BUDOWA CEGIELNI
OMUROWANIE KOTŁÓW PAROWYCH
BUDOWA KOMINÓW
DOSTAWA MASZYN REPREZENTOWANEGO
Tow. Akc. ÅBJÖRN ANDERSON SZWECJA

" CERAMENT "

CEGLA DACHÓWKA I SĄCZKI WŁASNEJ FABRYKACJI

INŻ.-CER **JÓZEF CIESZEWSKI**

WARSZAWA · KRAKOWSKIE-PRZEDM. 7. TEL. 7.49.
MASZYNY do wyrobu cegły piaskowo-wapiennej, oraz dachówki cementowej.

Urząd gminy Lubikowicze pow Sarneńskiego

ogłasza

KONKURS

na stanowisko kancelisty gminy Lubikowicze.

Wymagane warunki:

- Obywatelstwo Polskie,
- Wykształcenie w zakresie 4 klas szkoły średniej lub 7 oddziałów szkoły powszechnej.
- Conajmniej 1-letnia praktyka w Samorządzie Gminnym.
- Uposażenie w. g. umowy 140 złotych miesięcznie.

Oferty należy wnosić do Urzędu Gminnego w Lubikowiczach, pow Sarneńskiego z dołączeniem odpisów świadectw szkolnych i z dotychczasowej pracy, oraz życiorysu, wskazując zarazem osoby (instytucje) mogące udzielić referencji w terminie do dnia 15 stycznia 1929 roku.

Nieuwzględnione oferty pozostaną bez odpowiedzi.

Wójt gminy

(—) *St. Przyborowski.*

Pisarz gminy

(—) *Łączyński*

Wydział Powiatowy Sejmiku Suwalskiego

niniejszem ogłasza

KONKURS

na posadę Kierownika Powiatowej Komunalnej Kasy Oszczędności z uposażeniem w/g VII kategorii plac urzędników państwowych oraz 15% dodatkiem komunalnym.

Reflektujący na to stanowisko winni składać w biurze Wydziału Powiatowego w Suwałkach podania z następującymi załącznikami:

- dowód obywatelstwa polskiego,
- własnoręcznie napisany życiorys,
- świadectwo szkolne,
- dowód znajomości buchalterji
- świadectwo poprzedniej praktyki możliwie w takiejże instytucji
- świadectwo zdrowia,
- referencje.

Termin składania ofert upływa z dniem 10 stycznia 1929 roku.

Posada do objęcia z dniem 20 stycznia 1929 r.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
Starosta

(—) *O. Malinowski.*

Wydział Powiatowy Sejmiku Płońskiego

ogłasza

KONKURS

na posadę technika dla budowy dróg bitych w powiecie.

Do stanowiska tego przywiązane są pobory według VIII stopnia służbowego i 15% dodatku komunalnego

Warunki:

- 1) obywatelstwo polskie,
- 2) wykształcenie techniczne średnie oraz kilkoletnia praktyka,
- 3) nieprzekraczalny 40-ty rok życia.

Oferty z opisami świadectw szkolnych i dotychczasowej pracy wraz z curriculum vitae składać należy do Wydziału Powiatowego w Płońsku do dnia 25 stycznia 1929 r.

Posada do objęcia od zaraz.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
(—) *Wojciechowski*
Starosta Płoński

Wydział Powiatowy w Opocznie

ogłasza

KONKURS

na posadę buchaltera Wydziału z uposażeniem w-g VII grupy uposażenia urzędników państwowych więcej 15% dodatek komunalny.

Warunki:

- 1) obywatelstwo polskie,
- 2) średnie wykształcenie handlowe,
- 3) trzy lata samorządowej praktyki buchalteryjnej.

Posada nadana będzie prowizorycznie na jeden rok, po upływie którego lub wcześniej może nastąpić stabilizacja.

Podania z własnoręcznie napisanym życiorysem, opisami świadectw szkolnych i zaświadczeń o dotychczasowej pracy należy przysyłać do Wydziału Powiatowego w Opocznie (Województwo Kieleckie) do dnia 20 stycznia 1929 roku.

Podania nieuwzględnione pozostaną bez odpowiedzi.

Przewodniczący Wydziału
Starosta:
(—) *Kossobudzki*

Wydział Powiatowy Sejmiku w Drohiczynie

ogłasza

KONKURS

na stanowisko Sekretarza Wydziału Powiatowego z uposażeniem według VII grupy i 20% dodatku komunalnego zależnie od kwalifikacji.

Wymagane warunki:

- 1) Nieprzekroczony 40 rok życia,
- 2) Obywatelstwo Polskie,
- 3) Wykształcenie średnie ew. wyższe studia prawnicze lub ekonomiczne (ukończone).

Podania z dołączeniem życiorysu i powołaniem się na referencję instytucji lub osób należy składać do dnia 12-go stycznia 1929 r. pod adresem Wydziału Powiatowego w Drohiczynie.

Podania nieuwzględnione zostaną bez odpowiedzi.

Posada do objęcia zaraz.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
Starosta
Edw. Dunin-Markiewicz.

Wydział Powiatowy w Wysokiem-Mazowieckiem

ogłasza

KONKURS

na stanowisko referenta kulturalno-oświatowego z uposażeniem według VIII. grupy i 15% dodatku komunalnego.

Referent kulturalno-oświatowy będzie równocześnie pełnić obowiązki Sekretarza Rady Szkolnej Powiatowej.

Wymagane warunki:

- 1) nieprzekraczalny 40 rok życia,
- 2) obywatelstwo polskie,
- 3) wykształcenie średnie oraz ukończenie Studjów Pracy Społeczno oświatowej lub innych równoznacznych kursów oświatowych.

Podania z dołączeniem życiorysu i powołaniem się na referencję instytucji lub osób należy składać do dnia 10 stycznia 1929 r.

Podania nieuwzględnione pozostaną bez odpowiedzi.

Posada do objęcia zaraz.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
Starosta Powiatowy
w. z. (—) *W. Sulkowski.*

**Przewodniczący Wydziału Powiatowego
Sejmiku we Włoszczowie**

ogłasza

KONKURS

na stanowisko inspektora samorządu gminnego
z poborami VII st. służbowego z 5% dodatkiem
komunalnym.

Od kandydatów na powyższe stanowisko
wymagane są:

- 1) Ukończone studia wyższe zakończone prze-
pisaniami egzaminami,
- 2) nieprzekroczony 40 rok życia
- 3) złożenie świadectw z poprzedniej praktyki
- 4) powołanie się na referencje,
- 5) własnoręcznie napisany życiorys.

Stanowisko do objęcia od zaraz.

Oferty składać należy do biura Wydziału
Powiatowego we Włoszczowie

Podania nieuwzględnione pozostaną bez od-
powiedzi.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
Starosta:

(—) *Z. Kotłubaj*

**Przewodniczący Wydziału Powiatowego
we Włoszczowie**

ogłasza

KONKURS

na stanowisko komunalnego lekarza rejonowego
w Szczekocinach z poborami VI st. sł. z 15% do-
datkiem komunalnym.

Kandydaci winni złożyć w terminie do
1. II. 1929 r.:

- 1) podanie z powołaniem się na referencje,
- 2) własnoręcznie napisany życiorys,
- 3) odpis zezwolenia na odbywanie praktyki,
- 4) odpisy świadectw odbytej praktyki.

Stanowisko do objęcia od 1. III. 1929 r.

Podania nieuwzględnione pozostaną bez od-
powiedzi.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
Starosta:

(—) *Z. Kotłubaj*

Tymczasowy Zarząd Powiatu w Żółkwi

ogłasza **KONKURS**

na posadę Sekretarza Wydziału Rady powiatowej
z płacą miesięczną VII. st. sł. urzędników państw.
plus 15% dod. komun.

Warunki:

- a) świadectwo zdrowia,
- b) ukończone studia prawnicze,
- c) conajmniej 3 letnia praktyka administra-
cyjno rządowa lub samorządowa,
- d) obywatelstwo polskie,
- e) dowód stwierdzający stosunek do W. P.
- f) opis życia,
- g) referencje 2 osób pożądane.

Podania udokumentowane wnosić należy do
dnia 1 marca 1929 r. do Wydziału powiatowego
w Żółkwi.

Posada do objęcia z dniem 1 kwietnia 1929 r.

Po roku zadawalającej służby może nastą-
pić stabilizacja.

Podania nieuwzględnione pozostaną bez od-
powiedzi.

Komisarz rządowy
Bernatowicz
Starosta

**Komunalna Kasa Oszczędności Powiatu
Puławskiego w Puławach**

ogłasza

KONKURS

na stanowisko dyrektora Kasy.

Od kandydata wymagana gruntowna zna-
jomość bankowości oraz znajomość stosunków gos-
podarczych wsi.

Wynagrodzenie zależne od umowy.

Oferty z powołaniem się na referencje osób
wiarogodnych, poparte świadectwami szkolnymi
oraz z dotychczasowej pracy, należy składać w
Komunalnej Kasie Oszczędności w Puławach
(Sejmik) do dnia 1 lutego 1929 roku.

Oferty nieuwzględnione pozostaną bez od-
powiedzi.

Przewodniczący Zarządu Kasy
(—) *Jan Szyszko.*

czas. 13458/11/1

SPÓŁKA
INŻYNIERÓW MELJORACJI

Warszawa, Złota 21 m. 4, tel. 204-73.

OSUSZANIE.

DRENOWANIE.

STAWY RYBNE.

DROGI.

Dogodne warunki.

KREDYT MELJORACYJNY

Szybkie wykonanie.

SKŁAD BRONI „SPORT”

ORAZ WARSZTATY REPARACYJNE

Sp. z ogr. odpow.

Warszawa, ul. Chmielna 33, telefon 226-13

w pobliżu Dworca Głównego

polecamy: Broń, amunicję oraz rewolwery.

Na składzie stale duży wybór broni używanej

Katalogi wysyłamy na żądanie.

Kupującym od 100 do 200 zł. — 5% rabatu, wyżej 200 zł.

— 10% rabatu.

WYSYŁKA ZA ZALICZENIEM.

ZAKŁADY CERAMICZNE

PUSTELNIK Sp. Akc.

polecają z własnych fabryk

w PUSTELNIKU, MIŁOŚNIE i ZĄBKACH

Dachówki żłobione i karpiove

Rury drenowe

Kafle i komplety piecowe

Cegły.

Zarząd w Warszawie, ul. Królewska 8 tel. 86-88.

Firma istnieje 36 lat.

16 złotych medali na wystawach krajowych i wszechświatowych.

KASY PANCERNE STALO-BETONOWE

**Absolutnie odporne na włamanie, prucie
i przepalanie**

Drzwi skarbcowe

Szafy żelazne

Kasety do muru

Kasetki i skarbonki oszczędności

POLECA

S. ZWIERZCHOWSKI i S-ka

w Warszawie,

Fabr.: Strzelecka 30/32. — Skład fabryczny: Warecka 9, tel. 122-97 i 121-57.

**Czytelnicy! Przy zakupach i zamówieniach powołujcie się
na ogłoszenia, umieszczone w „Samorządzie”.**